

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYN OLMAYA
İLİŞKİN ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yasemin MOHAMMAD AZİM
Ebelik Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hava ÖZKAN

Yüksek Lisans Tezi-2022

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYN OLMAYA İLİŞKİN ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yasemin MOHAMMAD AZİM

Ebelik Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hava ÖZKAN

ERZURUM

2022

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
TEŞEKKÜR	III
ÖZET	IV
ABSTRACT.....	V
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	VI
TABLOLAR DİZİNİ.....	VII
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. Aile.....	5
2.1.1. Aile İşlevselliği	6
2.1.1.1. Sağlıklı /İşlevsel Ailelerin Özellikleri	7
2.1.1.2. Sağlıksız / İşlevsiz Ailelerin Özellikleri	8
2.1.2. Aile Bireyleri ve Fonksiyonları	9
2.1.2.1. Ailede Kadın	10
2.1.2.2. Ailede Erkek	11
2.1.2.3. Ailede Çocuk	13
2.2. Ebeveyn	14
2.2.1. Ebeveyn Olma Algısı.....	15
2.2.2. Ebeveyn Olma Kavramına İlişkin Kuramsal Bakış.....	16
2.2.3. Ebeveynlik Becerileri	18
2.2.4. Ebeveynlik Becerilerini Etkileyen Etmenler	19
2.2.5. Ebeveynlik Algısının Ölçülmesi	21
3. MATERYAL VE METOT.....	22
3.1. Araştırma Tipi.....	22

3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı	22
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi	22
3.3.1. Araştırmaya Alınma Kriterleri	22
3.4. Veri Toplama Araçları ve Özellikleri	22
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	22
3.4.2. Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği	23
3.5. Verilerin Toplanması	24
3.6. Verilerin Değerlendirilmesi	24
3.7. Araştırmanın Değişkenleri	24
3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Genellenebilirliği	24
3.9. Araştırmanın Etik İlkeleri	25
4. BULGULAR.....	26
5. TARTIŞMA.....	38
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	45
KAYNAKLAR	47
EKLER	54
EK-1. ÖZGEÇMİŞ	54
EK-2. ETİK BİLDİRİM VE İNTİHAL BEYAN RAPORU	55
EK-3. ETİK KURUL ONAY FORMU	56
EK-4. ÖLÇEK KULLANIM İZNİ.....	57
EK-5. KURUM İZİN FORMU	58
EK-6. KİŞİSEL BİLGİ FORMU.....	59
EK-7. EBEVEYN OLMAYA İLİŞKİN ALGI ÖLÇEĞİ.....	61

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim sürecinde bilgisi, eğitimi, disiplini, manevi anlamda her konuda desteğini esirgemeyen saygı değer tez danışmanım Doç. Dr. Hava ÖZKAN hocama çok teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyu bana sabırla destek olan, her zaman beni yalnız bırakmayan, uzak yollardan her daim duasını esirgemeyen, inancını bana karşı kaybetmeyen, en başından beni hep teşvik eden arka dağım ANNEME çok teşekkür ederim ve minnettarım.

Yüksek lisans eğitimimde emeği geçen ebelik bölümündeki tüm hocalarıma, tez savunmamda öneri ve bilgileri ile katkı sağlayan saygı değer jüri hocalarıma, verilerin toplanmasında sabırla destek olan çok değerli arkadaşlarıma ve Atatürk Üniversitesi öğrencilerine ve her zaman desteğini esirgemeyen aileme sonsuz teşekkür eder, şükranlarımı sunarım.

Yasemin MOHAMMAD AZİM

ÖZET

Üniversite Öğrencilerinin Ebeveyn Olmaya İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi

Amaç: Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin ebeveyn olmaya ilişkin algılarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Materyal Metot: Bu araştırma, tanımlayıcı nitelikte bir araştırmadır. Araştırma Atatürk Üniversitesi'nde 08.05.2021-30.06.2021 tarihleri arasında eğitim gören 1682 üniversite öğrencisi ile yapılmıştır. Veriler, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdeler, dağılımlar, ortalama, t testi, Anova ve Tukey Analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde yaş, cinsiyet, medeni durum, anne baba durumu, aile tipi, çalışma durumu ve gelecekte ebeveyn olma durumuna göre farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0.05$).

Sonuç: Üniversite öğrencilerinin Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ortalamalarına göre ebeveyn olma algılarının yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Algı, ebeveyn, öğrenci

ABSTRACT

Evaluation Of University Students Perceptins About Being Parent

Aim: This research was conducted to evaluate the perceptions of university students about being parents.

Material and Method: This research is a descriptive study. The research was conducted with 1682 university students studying at Atatürk University between 08.05.2021 and 30.06.2021. Data were collected using the “Personal Information Form” and the “Perception Scale of Being a Parent”. Percentage distributions, mean, t test, Anova and Tukey Analysis were used to evaluate the data.

Results: When the total and sub-dimension mean scores of the Perception Scale of Being a Parent were examined, it was observed that there were differences according to age, gender, marital status, parental status, family type, employment status and future parenting status ($p<0.05$).

Conclusion: It can be said that university students have a high level of perception of being a parent according to their total average score from the Perception Scale of Being a Parent.

Keywords: Parent, perception, student

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

EOİAÖ : Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği

TDK : Türk Dil Kurumu

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No

Sayfa No

Tablo 4.1. Üniversite Öğrencilerinin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımı .. 26

Tablo 4.2. Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği'nden Alınabilecek ve Aldıkları

Minimum-Maksimum Puanlar ile Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı

..... 28

Tablo 4.3. Üniversite Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri ile EOİAÖ Alt

Boyutlar Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması..... 29

Tablo 4.4. Üniversite Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri ile EOİAÖ Toplam

Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması..... 35

1. GİRİŞ

Tarihsel süreçte meydana gelen değişimlerden etkilenecek ortaya çıkan aile;¹ “evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik”, “aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü” şeklinde tanımlanmaktadır.² Toplum içerisindeki en küçük yapı taşı olarak nitelendirilen aile kavramı, toplumsallaşmanın ilk kez ortaya çıktığı, üyeler arasındaki karşılıklı ilişkilerin belli kurallar çerçevesinde şekillendiği, neslin devamının sağlandığı, sahip olunan maddi ve manevi değerlerin sonraki kuşaklara aktarıldığı toplumsal bir kurumdur.³ Aile yerine getirdiği görevler bakımından, bu görevlerin başkası tarafından gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı, içerisindeki bireylerin biyolojik, sosyolojik, psikolojik ve ekonomik ihtiyaçlarının aynı zamanda belli ölçüde karşılandığı bir kurumdur. Dolayısıyla ailenin kurulabilmesi hayati öneme sahiptir.^{4(s.136)}

Sosyal topluluk içerisindeki diğer ilişkilere bakıldığında aile ilişkileri kadar sıkı ve sürekli olmadığı görülmüştür. Bu yönüyle ailenin sahip olduğu özellikler bakımından diğer gruplardan ayrıldığı söylenebilir. Aileyi diğer gruplardan ayıran en önemli özellik, ailenin kan bağı ya da evlat edinme gibi yollarla kurulması ve üyelerin birbirine manevi olarak bağlamasıdır. Aynı zamanda aile kurulduktan sonra üyelerinin aynı evde yaşamaları, üyelerin birbirleriyle iletişim ve temasa sahip olmaları diğer ayırt edici özelliklerindendir. Ayrıca aile ile toplumda var olan kültür sonraki nesillere taşınmaktadır.⁵

Aile kavramı pek çok toplumda bireyden daha önemli görülmektedir. Aile üyelerin ve ilişkilerin karşılıklı sorumluluklarının birleşiminden oluşan bir kumaşa benzetilebilir.⁶ Aile kavramı yalnızca duygusal bağ ve aynı ev içerisinde olmaktan çok daha fazla şey ifade etmektedir. Yıllar içerisinde değişen ve gelişen her şey gibi aile

kavramı da evrim geçirmiş olmasına karşın temel fonksiyonlarını hala devam ettirmektedir ve yaşam içerisinde çok önemli bir role sahiptir. “Çocuğu dünyaya getirme, büyütme ve sosyalleştirme” gibi rollerini devam ettiren aile aynı zamanda çocuğunu yaşam içerisinde bulunan rollere hazırlamaktadır.^{7(s.1-4)}

Aile, eşlerden erkek olana baba olma duygusunu tattırırken, kadının da anne olma duygusunu yaşamasını sağlamaktadır. Anne ve baba olmanın bireylerin, toplum içerisinde kendilerini daha güçlü, soyunun devamlılığını sağlamış ve kendilerini ispatlamış olma duygusunu yaşattığı söylenebilir. Evlenen bireylerin kendi koşullarının elverdiği süre içerisinde bazen çocuk sevgisi, bazen toplum beklentileri, bazen soyunun devamını sağlama isteği vb. sebeplerle çocuk sahibi oldukları düşünülmektedir.⁸

Uzun yıllar boyunca insan yaşamı bilim insanlarının dikkatini çekmiş ve içerisinde barındırdığı kritik dönemler incelenmiştir. Özellikle psikoloji alanında çalışma yapan bilim insanları, bireylerin bazı evrelerden geçtiğini, her evrenin bir sonraki evreyi etkilediğini iddia etmişlerdir. Bir gelişim psikoloğu olan Erik Erikson⁹ da insan yaşamını incelemiş ve insanın tüm yaşam boyunca sekiz önemli evreden geçtiğini belirtmiştir. Erik Erikson’a göre her gelişim evresi kendine özgü hedefler içermektedir.⁹ Erikson, her evrede karşılaşılan sorunların farklı olduğu ve bu sorunlarla başa çıkılmasının sağlıklı bir kişilik oluşturulmasında önemli olduğunu vurgulamıştır. Erikson dönemleri şu şekilde sınıflandırmıştır; “ Temel güvene karşı güvensizlik duygusu (0-1 yaş), özerkliğe karşı kuşku ve utanç duygusu (1-3 yaş), girişimciliğe karşı suçluluk duygusu (3-6 yaş), başarılı olmaya karşı yetersizlik duygusu (7-11 yaş), kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası (11-17 yaş), yakınlığa karşı yalıtılmışlık (17-30 yaş), üretkenliğe karşı durgunluk (30-60 yaş), benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk (60+ yaş).”⁹

Erikson “yakınlığa karşı yalıtılmışlık” döneminde, bireylerin ergenlik döneminden kimliğini bularak çıktığını ve başkaları ile yakın ilişkiler, dostluklar kurmaya

başladıklarını belirtmiştir.⁹ Bu dönemin bir diğer önemli görevi evlilik ve iş kariyeridir. Genç bu dönemde hem iş kariyerinde başarılı olmak için çabalamakta hem de duygusal bağlar kurarak başarılı bir evlilik gerçekleştirmek istemektedir.⁹ Günümüzde Erikson'un bahsettiği bu dönem üniversite dönemleri ile aynı döneme gelmektedir.

Üniversite, bireyler açısından hem iş ve kariyer gelişim süreçlerinin belirlendiği hem de eş seçimine ilişkin tercihlerin yapıldığı kritik bir öneme sahiptir. Üniversite yaşamında genç yetişkin olmanın verdiği yapı ile romantik ilişkilerin ortaya çıktığı bu dönemde bireyler ileride evlenecekleri kişiler ile tanışma fırsatı bulabilmektedirler. Bu dönem Erikson'un da belirttiği gibi sağlıklı ilişkiler kurmak ve eş seçimi için uygun bir dönemdir. Evliliğin ardından ebeveyn olma yolunda ilerleyen bireyler için üniversite dönemi hem kendilerini tanıma hem de ilerideki eşlerini tanımak için önemli bir fırsattır.¹⁰

Evlenen bireyler çocuk sahibi olduklarında yalnızca eş rolünde olmamakta aynı zamanda anne ve baba rolüne sahip olmaktadır. Anne ve baba rolü beraberinde farklı sorumluluklar da getirmektedir. Oluşan yeni roller farklı etkileşim ve iletişime neden olmaktadır. Ebeveyn olma sürecinde en kritik adım eşlerin çocuk sahibi olmaya beraber karar vermeleridir.¹¹ Ebeveyn olmanın anlamı Haasen ve ark.'ları tarafından "gelişme ve yaşamda kalma için bir çocuğun bakım, ihtiyaç ve desteğinin sürekli olarak sağlanması" şeklinde tanımlanmaktadır.¹² Ebeveyn olan bireyler eş olma sorumluluğu ile birlikte ebeveyn olduktan sonraki dönemde ebeveyn olma sorumluluğuna da sahip olacakları için bu sürece hazır olmaları çok önemlidir.

Toplumun temel yapı taşı olan aile açısından bakıldığında sağlıklı, sürece hazır ebeveynlerin olmasının toplum üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Toplum kültürü aile aracılığıyla gelecek nesillere aktarılmaktadır ki bu durum ebeveyn rolünün önemini arttırmaktadır. Literatürde yapılan çalışmalarda üniversite

öğrencilerinin ebeveyn olma algılarına yönelik çalışmaların yetersiz olması nedeniyle, bu araştırma konusu ile literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır. Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin ebeveyn olmaya ilişkin algılarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Aile

Bireylerin dünyaya geldikleri andan itibaren içerisinde yer aldıkları yer olan ve toplumun çekirdeğini oluşturan aile kavramı geçmişten günümüze pek çok disiplinin ilgisini çekmiş ve araştırma konusu olmuştur. Aile, içerisinde geçmişe dair ortak yaşantıları olan bireylerin bulunduğu, bu bireylerin ruhsal, maddi, manevi ve duygusal bağlara sahip olduğu ve aynı zamanda her bireyin kendini aynı evin bir üyesi olarak gördükleri bir yapı olarak açıklanmıştır.¹³ Marshall ise aile kavramını, “Aile kan, cinsel ilişki ya da yasal bağlarla birbirine bağlı olan insanlardan oluşmuş, mahrem ilişkilerle örülü bir gruptur” şeklinde açıklamıştır.^{14(s.7)}

Aile olma kavramını yalnızca aynı fiziksel ortamın paylaşılması ve duygusal bağlara sahip olmakla açıklamak yeterli değildir. Aile geçen zaman içerisinde gelişmiş olmasına rağmen temel fonksiyonunu hala korumaktadır. Toplum ve yaşam içerisinde önemli bir yere sahip olan aile, çocuk dünyaya getirme, onu büyütme ve sosyalleşmesini sağlama rollerine sahiptir. Yaşam içerisindeki rollere çocukları hazırlamanın yanında aile, aynı zamanda içerisinde yer alan üyelerin birbirleri ile derin ve doyurucu duygular yaşamasını sağlamaktadır.⁷ Aile ile ilgili yapılan çalışmalar yalnızca aile içerisindeki değişimlerin anlaşılmasını değil aynı zamanda toplumda meydana gelen değişim ve dönüşümlerin anlaşılmasına katkı sunmaktadır.

Eskiden aile kavramının tanımlanmasında nikah ve evlilik aranırken günümüzde bu tanımlama değişmiş ve aile kavramının tanımlanması için evliliğe gerek olmadığı vurgulanmaktadır.¹⁵ Ertan’ın yapmış olduğu tanımda aile olabilmek için illaki bir biyolojik bağa gerek olmadığını özellikle vurgulamıştır.¹⁵ Yapmış olduğu açıklama, ortak bir paydada birleşen hane halkını, ortak yaşam ile karşılıklılık hak ve sorumluluklara sahip, çocuk sahibi olma düşüncesi etrafından birleşmiş ilişkiyi vurgulamaktadır. Aile

olmak isteyen bireylerin bu temel noktalar sahip olmalarının yeterli olduğunu, ailenin aile olmanın bilincinde olan, görev ve sorumlulukları kabul eden bireylerin oluşturduğu bir örüntü olduğunu ifade etmiştir.¹⁵

Toplumun en küçük yapı taşı olarak nitelendirilen aile, bireylerin ve toplumun yaşam kalitesi açısından çok önemli bir etkiye sahiptir. Toplumsal refahın sağlanması için toplum içerisinde yer alan bütün ailelerin fiziksel, ruhsal ve çevresel açıdan sağlıklı olmaları gerekmektedir. Bu nedenle ailenin yapısı ve işlevselliği toplum geleceği açısından önemlidir. Aile içerisindeki her birey önemli olmakla birlikte, bu yapı içerisinde şekillenen çocuk özellikle toplumu şekillendirmesi, kültürü geleceğe aktaracak kişi olması nedeniyle kritik bir öneme sahiptir. Toplumda meydana gelen değişmelerin aileyi etkilediği gibi aile de toplumsal değişime yöne veren bir yapı olduğu için aile kavramının, özelliklerinin, işlevselliğinin incelenmesi oldukça önemlidir.¹⁶

2.1.1. Aile İşlevselliği

Aile işlevselliği kavramı Ebstein ve ark.'ları tarafından ortaya atılmış bir kavram olup problem çözebilme, davranış kontrolünün sağlanması, iletişim, duygusal tepki verebilme, rol ve genel işlevler gibi öğreleri içerisinde barındırmaktadır. Ailenin sahip olduğu özellikler, üyelerin birbirlerine vermiş oldukları tepkiler doğrultusunda ailenin işlevselliği (sağlıklı-sağlıksız) belirlenmektedir.¹⁷ Aile işlevselliği, aile içerisindeki üyelerin birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamada sevgi, ilgi, özgüven, güvenlik, aitlik, iletişim, saygı gibi temel yönlerin ne kadar sağlandığıdır.¹⁸ Bütün bunların yanında aile işlevselliği, aile içerisinde bulunan her bireyin diğer üyelerle, aile içerisinde yer alan alt sistemlerle ve toplumla olan ilişkileri sonucunda sahip oldukları doyum düzeyi ile ilişkilidir. İşlevsellik açısından yüksek olan ailede yer alan üyeler hem diğer üyelerle hem de diğer insanlarla daha sağlıklı ve daha güçlü bir ilişkiye sahiptir.¹⁹

Aile işlevleri arabuluculuk, kolaylaştırıcılık, uyum sağlayıcılık ve farklı becerilere sahip aile üyeleri için koruyucu özelliği olan bir yapı olarak ifade edilmektedir. Aile işlevlerinin asıl görevi ise içerisinde yer alan her üyenin becerilerini geliştirmek, aile refahının oluşabilmesi için gerekli olan ortamın oluşmasını sağlamak, çocuklar başta olmak üzere üyelerinin sosyalleşmesini sağlamaktır.²¹

Ailelerin beklenen işlevleri yerine getirmek konusunda yaşayacakları eksiklikler, aile içerisinde zorlanmalarına, aile problemlerine neden olmaktadır. Aile içerisinde yaşanan sorunları birlikte çözebilen, birbirlerine bağlı, özgür bireylerden oluşan, herkesin kendisine ait görev ve sorumlulukları yerine getirdiği, rahat ve açık bir iletişime sahip olan aileler sağlıklı ve fonksiyonel aileler olarak tanımlanmaktadır.¹⁷ Aile yapısında meydana gelen sorunların çocuklar başta olmak üzere bütün aile üyelerini olumsuz etkilediği, sorunların etkin bir şekilde çözümlenemediği aileler ise sağlıklı aileler olarak tanımlanmaktadır.²⁰

2.1.1.1. Sağlıklı /İşlevsel Ailelerin Özellikleri

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), 1948 yılında sağlık kavramına yönelik tanımında, “Sağlık, sadece hastalık ya da sakatlık halinin olmayışı değil, bedensel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir.” şeklinde bahsetmiştir.²² Aile sağlığı ise her bireyin iyi olma durumundan hasta olma durumuna ilişkin süreçte ailelerin sahip oldukları işlevlerin iyileştirilmesi ile ilişkilidir. Ailenin sağlıklı bir yapıda olması, aile bireylerinin sağlıklı olması, diğer aile bireyleri ile sağlıklı ilişkiler içerisinde bulunması demek değildir, aynı zamanda aile dışında yer alan diğer topluluklarla ve toplumla olan ilişkilerini ve baş edebilmelerini de kapsamaktadır.^{23,24}

Her aile kendisine ait özellikleri, ihtiyaçları ve yapısıyla kendisine hastır ve hem içerisindeki üyeleri hem de toplumu şekillendirmektedir. Sağlıklı aileler, meydana gelen gelişimsel değişimlere uyum sağlamak ve karşılaşılan stresli, zorlu durumlarla başa

çıkmakta oldukça başarılıdırlar. Ancak bu şekilde bakıldığında sağlıklı aile olma özelliğine sahip ailelerin hiç problemle karşılaşmadığını söylemek doğru değildir. Aksine sağlıklı aileler bir krizle karşılaştıklarında krize rağmen kendilerini hızlı bir şekilde toparladıkları için sağlıklı olarak nitelendirilmektedir.²⁵ Sağlıklı ailelerin sahip olduğu özellikler şöyle sıralanabilir;^{26,27}

1. Aile üyeleri duygularını birbirleriyle paylaşma ve birbirlerinin duygularına karşı anlayışlı olma özelliklerine sahiptir.
2. Aile üyeleri her bireyin farklı özelliklere sahip olabileceğinin farkındadır ve üyelerin farklılıklarına karşı saygılıdır.
3. Bireyler arasında ilgi ve sevgi duyguları gelişmiştir.
4. Aile üyeleri aralarında gelişmiş mizah anlayışına sahiptir.
5. Aile içerisinde yaşanabilecek krizlere karşı gelişmiş problem çözme ve başa çıkma becerisine sahiptir.
6. Aile üyeleri birbirleri ile açık iletişim kurmaktadır.
7. Aile üyeleri birlikte zaman geçirme davranışına sahiptir.

2.1.1.2. Sağlıksız / İşlevsiz Ailelerin Özellikleri

Sağlıksız aileler ise, aileden beklenen işlevleri yerine getiremeyen bireylerden oluşan ailelerdir. Sağlıksız ailelerin temelini etkili iletişim kuramamış bireylerin oluşturduğu, ailede yer alan bireylerin ayrı bir birey olarak kabul edilmedikleri görülmektedir.²⁸ Sağlıksız ailelerin en önemli özelliği aile içerisinde çoğunlukla bozuk bir iletişim, aile bireyleri arasındaki ilişki genellikle kopuktur ve kurallara bağlı olarak gelişmiştir. Aile üyelerinin sahip oldukları roller genellikle bilinçli bir şekilde edinilmemiş ve kişilere zorla yüklenmiştir.¹⁷

Peterson ve Gren sağlıksız aileleri, içerisinde bulunan üyelerin ihtiyaçlarının karşılanmadığı, hayata ilişkin gerekli becerilen kazandırılması noktasında yeterli desteğin

sağlanmadığı, güvenli bir alanın oluşmadığı ve tutarsız davranışları barındıran aileler şeklinde tanımlamıştır.²⁹ Sağlıksız ailelere ilişkin literatür incelendiğinde kesin bir tanımlama yapılmakta zorlanılmasına karşın, ailenin sahip olması gereken bütün dinamikler bozulmuş, kriz anında sorunu çözmek konusunda yetersiz kaldıkları, ortaya çıkan davranışlar farklı olsa da aile içerisinde pek çok olumsuz davranışın ortaya çıktığı görülmektedir. Sağlıksız ailelerin sahip olduğu özellikler şöyle sıralanabilir;³⁰

1. Aile üyeleri bireyselleşme süreçlerini tamamlayamamış ve sorumluluklarının bilincinde değildirler.
2. Aile bireyleri kendilerini açık bir şekilde ifade etmemekte, diğer üyelerin duygu ve düşüncelerine önem vermemektedirler.
3. Aile sağlıklı tartışmalar değil genellikle kırıncı tartışmalar mevcuttur. Ve tartışmalarda ortak bir karar alınamamakta; kararlar genellikle zorla, katı bir hiyerarşi ile alınmaktadır.
4. Aile üyeleri birbirlerine karşı açık ve dürüst değildirler.
5. Aile bireyleri birlikte zaman geçirmekten mutlu değildir.
6. Aile içerisindeki roller üyelerin cinsiyetine, yaşına, kültürüne veya beklentilerine göre belirlenmemiştir.
7. Ebeveynler birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmakta ve aile içerisinde karar alırken birlikte hareket edememektedirler.

2.1.2. Aile Bireyleri ve Fonksiyonları

Aile kavramı en genel tanımı ile Türk hukukunda, kişiler arası resmi kanun ve hukukun verdiği hak ile birlikte resmiyete dayalı olarak kurulan bağ ile birleşen anne, baba ve çocuklardan oluşan topluluk olarak açıklanmaktadır.⁷⁶ Ancak aile olmak için çocuk olması gerekmemektedir. Yalnızca bir kadın ve bir erkeğin oluşturduğu veya yalnızca bir ebeveyn ile çocuktan oluşan aileler de bulunmaktadır.² Çalışmada ebeveyn

olmaya ilişkin algılar incelendiği için aile biçimi olarak kadın, erkek, çocuktan oluşan çekirdek aile seçilmiş ve bu bireyler aile içerisinde incelenmiştir.

Bireyler içerisinde yaşadıkları toplumun kültürünü etkilemekte ve aynı zamanda var olan toplum kültüründen etkilenmektedirler. Aile içerisinde yer alan bireyler ve bireylerin sahip oldukları roller açısından bakıldığında toplum aile içerisinde yer alan kadın ve erkeğin davranışlarını, düşüncelerini, beklentilerini belirlemektedir.^{32(s.74),33(s.6)} Bu duruma bakıldığında insanlar biyolojik olarak erkek veya dişi olarak dünyaya gelmekle kalmamakta aynı zamanda toplum tarafından belirlenen cinsiyetlere özgü roller çerçevesinde yetiştirilmektedir.^{34(s.63)}

2.1.2.1. Ailede Kadın

Kadın kelimesi Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde isim olarak “Erişkin, dişi insan, hatun, hatun kişi, zen”, sıfat olarak ise “Analık veya ev yönetimi bakımından gereken erdemleri, becerileri olan” şeklinde tanımlanmıştır.³¹ Genel olarak kadın kavramı, “dişi cinsinde olan yetişkin insan” şeklinde açıklanmaktadır. Yapılan tanımlamaların dışında farklı toplum ve kültürlerin kadına yüklemiş olduğu farklı fonksiyonlar bulunmaktadır.³⁷

Yaşanılan yer, aile, çevre vb. gibi faktörlere göre değişiklik gösterse de kadına yönelik kabul görmüş bazı kalıp yargılar halen varlığını korumaktadır. Bu görüşlerden bazıları, kadınlar kıyafetlerinde pempe rengi tercih ederler, çocukken bebeklerle oynarlar, erkeklere göre daha duygusal bir yapıları vardır, korunması gereken bireylerdir, evlendiklerinde ev işleri ve çocukların bakımı ile ilgilenirler, çalışma yaşamında her işte çalışmazlar yalnızca onlara uygun işlerde çalışabilirler, temiz ve düzenli olmalıdırlar, şeklindedir. Kadınlara yönelik olarak belirlenmiş olan bu kalıp yargılar ve beklentiler kadınların toplum içerisindeki davranışlarını şekillendirmekte ve kadınların ev içerisindeki alanlardan sorumlu olmasının gerekliliğine inanılmaktadır.^{40(s.81),41(s.21)}

Aile kavramının oluşmasını sağlayan iki temel unsurdan birisi olan kadın evlilikle birlikte aile içerisinde gelin, eş, anne gibi rollere sahip olmakta ve bu roller beraberinde bazı sorumlulukları getirmektedir. Geleneksel açıdan bakıldığında aile içerisinde kadın kavramının sahip olduğu iki temel rol bulunmakta, anne ve eş rolü, bu roller kadının yaşamını çerçevelemektedir. Aile içerisinde bakıldığında -her ne kadar kadının çalışma durumuna, yaşadığı topluma vb. gibi koşullara göre değişiklik gösterse de- kadından günlük ev işlerinin halledilmesi, eşinin toplum içerisindeki rollerine destek olması, çocuklarla ilgilenmesi, çocukların ihtiyaçlarını karşılaması gibi görevler beklenmektedir.^{35(s.22)} Bu yönüyle bakıldığında kadınların aile kurumu içerisinde kendi benliklerini buldukları ve anne olduktan sonra da içerisinde yer aldıkları aile içerisindeki yerlerini sağlamlaştırarak toplum tarafından kabul edildikleri şeklinde yorumlanabilir.^{36(s.25-26)} Ayrıca kadınlar, erkeklere oranla daha duygusal yapıya sahip olmaları nedeniyle ailenin sürekliliğinin sağlanmasında etkili bir rol üstlenmişlerdir.^{38(s.214)}

2.1.2.2. Ailede Erkek

Erkek kelimesi, TDK sözlüğünde “Yetişkin adam, bay, er kişi; koca; insan, hayvan ve bitkilerin dişiye dölleyecek cinsten olanı; sperma oluşturan organizma” şeklinde tanımlanmıştır.³¹ Genel olarak erkek kavramı, “yetişkin bir eril insan” şeklinde açıklanmaktadır.³⁹ Erkek kavramına ilişkin yapılmış olan tanımlamaların dışında, tıpkı kadında olduğu gibi, toplum ve kültür erkeğe de bazı görev ve sorumluluklar yüklemiştir. Ailenin oluşabilmesi için gerekli bir diğer birey olan erkek de evlilikle birlikte eş, baba gibi rollere sahip olmakta ve bu rollerin getirmiş olduğu sorumlulukları yerine getirmektedir.⁴⁰

Toplum ve kültürlerin en az kadınlar kadar ağır görev ve sorumluluklar yüklemiş olduğu erkekler de toplumların kalıp yargılarına maruz kalmaktadır. Erkeklerle yönelik

geliştirilen kalıp yargıların bazıları, erkeklerin kıyafetlerinde tercih ettikleri rengin mavi olduğu, çocukken genellikle silah ve arabalarla oynadıkları, iş yaşamında tercih ettikleri mesleklerin daha çok güç gerektirdiği, kadınlara göre duygularını ifade edebilmelerinin daha zor olduğu, önemli karar alma noktasında erkeklerin daha etkin rol aldıkları, aile içerisinde eşlerini ve çocuklarını korudukları, güçlü oldukları, daha çok akılla hareket ettikleri şeklindedir. Erkeklere yönelik olarak belirlenmiş olan bu kalıp yargılar ve beklentiler erkeklerin kendilerine yönelik algılarını etkilemekte ve bu doğrultuda davranışlarını şekillendirmektedir. Dolayısıyla erkeklerin daha çok ev dışı işlerle ilgilenmeleri gerektiğine inanılmaktadır.^{40(s.81),41(s.21)}

Aile kavramının oluşmasını sağlayan bir diğer unsur olan erkek evlilikle birlikte aile içerisinde damat, eş, baba gibi rollere sahip olmakta ve bu roller beraberinde bazı sorumlulukları getirmektedir. Erkek aile içerisinde ailesinin ihtiyaçlarını karşılayacak birey olarak görülmekte ve dolayısıyla para kazanması zorunlu kişi olarak nitelendirilmektedir. Özellikle geleneksel toplumlarda erkeğin aynı zamanda cesaret, güç gibi kişilik özelliklere sahip olması beklenmektedir.^{42(s.259)} Ayrıca erkeklere önemli kararlar alma, geleceği belirleme, ailenin parasal kaynaklarını yönetme ve ailenin reisi olarak nitelendirilme sorumluluğu verilmiştir.^{38(s.214)}

Kadın ve erkeklerin rol ve sorumluluklarına ilişkin toplum tarafından belirlenen görevler genellikle birbirlerine zıt yer almaktadır. Toplumu anaerkil veya ataerkil olma durumuna göre farklılaşan bu görevler, anaerkil toplumlarda kadınların egemenliği doğrultusunda belirlenirken, ataerkil toplumlarda da erkeğin egemenliği doğrultusunda belirlenmektedir. Dolayısıyla kadınların sorumlulukları erkeklerin zıttı, erkek rolleri ise kadınların zıttı olarak belirlenir.^{42(s.259)}

2.1.2.3. Ailede Çocuk

Çocuk kelimesi, TDK sözlüğünde “Küçük yaştaki erkek veya kız; soy bakımından oğul veya kız, evlat; bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak” şeklinde tanımlanmıştır.³¹ Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989’da kabul edilmiş “Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme”ye göre ise çocuk, “daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılmaktadır” şeklinde tanımlanmıştır.⁴⁴ Elli dört maddeden oluşan bu sözleşmeyle, çocukların hakları güvence altına alınmıştır. Genel olarak çocuk kavramı, “bebeklik ve ergenlik çağıları arasındaki insan” şeklinde açıklanmaktadır.⁴³

Bir çocuğun dünyaya gelmesi, büyümesi ve gelişmesi, hayata dair ilk yaşantıları aile içerisinde gerçekleşmekte, dolayısıyla aile, bir çocuk için kritik önem taşımaktadır. Aile bireyleri herhangi bir beklenti olmaksızın çocuğu benimseyen, onun ihtiyaçlarını karşılamak konusuna birincil derecede sorumlu olan kurumdur. Çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı ailenin etkisi bir bireyin tüm yaşamında etkili olduğu için özellikle çocuğun ailesi ile olan ilişkisi hayati önem taşımaktadır.⁴⁵

Çocuk hayata dair ilk bilgilerini ailesinden öğrenmektedir. Çocuklarını karşılıksız seven ebeveynler, çocuğun ilk öğreticileri konumundadır ve çocuğun kişiliğinin şekillenmesinde etkilidirler. İnsanların davranışlarını çocukluğu oluşturmaktadır. Bu nedenle ebeveynlerin çocukları yetiştirme sürecinde örnek davranışlar sergilemeleri, çocuklara karşı sabırlı ve hoşgörülü olmaları gerekmektedir.⁴⁵ Çocuk hayata dair ilk yaşantılarını aile ortamında deneyimlemekle kalmaz, aynı zamanda aile bireyleri ile kurmuş olduğu iletişim sayesinde kendini tanıma fırsatı bulur. Aile bireylerinin çocuk ile kurmuş olduğu ilişki sağlıklı olduğunda, çocuğun kendi benliğine yönelik algısı olumlu yönde gelişecektir. Ayrıca çocukların aileleriyle kurmuş olduğu iletişim, onların diğer

insanları tanınmasına ve çevrelerinde bulunan insanlara karşı güven oluşturmalarına katkı sağlamaktadır. Çocuğun yaşamında ailenin sahip olduğu özellikler, ebeveynler arası ilişkiler, ebeveynlerin çocukla olan ilişkisi hem çocukluk hem yetişkinlik dönemini etkilemekte, dolayısıyla bireyin tüm yaşamını temellendirmektedir.⁴⁶

2.2. Ebeveyn

TDK sözlüğünde “anne, baba” olarak açıklanan⁴⁷ ebeveyn kavramı, başka bir ifade ile “çocuğa bakım vermekle sorumlu olan biyolojik ya da evlat edinen anne ve/veya baba”⁴⁸ şeklinde açıklanmıştır.

Toplum içerisinde önemli olan aile kurumunda yaşayan her bireyin ve bireyin sahip olduğu her rolün bir sorumluluğu bulunmaktadır. Aile bireylerinin sorumluluklarını yerine getirmeleri aile ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde devam ettirilebilmesi açısından gereklilik arz etmektedir. Aile içerisinde bir çocuğun dünyaya gelmesi veya evlat edinilmesi ile birlikte kadın ve erkek eş rolünün yanında anne ve baba rolüne de sahip olmaktadırlar. Dolayısıyla kadın ve erkek anne, baba olmayı seçmiş ve çocuğun sorumluluklarını kabullenmektedirler. Çocuk ile ebeveynleri arasında kurulan bu bağ/ilişki devredilememektedir.⁴⁹

Ebeveyn olma düşüncesi hem kadın hem de erkek için korkutucu olmakta, ebeveynliğin getireceği sorumluluklar anne ve babanın stres yaşamasına neden olmaktadır. Bazı ebeveynler yüksek strese sahipken bazıları düşük seviyede strese sahip olmaktadırlar. Kadın ve erkeğin çocuk sahibi olmaya karar verdiği andan itibaren sahip olduğu ebeveyn sorumluluğu, çocuğun dünyaya gelmesi, büyümesi ile beraberinde daha büyük sorumlulukları da getirerek devam etmektedir. Ebeveyn sorumluluğu çocuğun her gelişim döneminde farklılaşmaktadır.⁴⁹

Çocukların gelişimleri açısından ebeveyn davranışları oldukça önemlidir. Çocukların tepkileri ebeveynlerin kendilerine olan davranışlarına göre şekillenmekte,

ebeveyn davranışları çocuğun kişiliği üzerinde önemli bir etkidir. Dolayısıyla ebeveyn olma sorumluluğu çocuğun sağlıklı gelişimi açısından yadsınamaz. Çocuğun gelişiminin sağlıklı bir şekilde olabilmesi için ebeveynler çocuklarına karşı olumlu ve dengeli bir tutum sergilemeli, ebeveynler kendi aralarında da bir dengeye sahip olmalı, çocukları ile ilişkilerinin sevgi ve saygı çerçevesinde şekillendirmelidirler.⁵⁰

Çocuğun içerisinde dünyaya geldiği aile, kişilik temellerinin atıldığı ve ilk kez sosyalleştiği bir kurumdur. Bu kurum içerisinde en etkili rol ebeveynlere aittir. Anne babaların çocuklarının kişilik özelliklerinin belirlenmesinde büyük görevleri bulunmaktadır. Bir bireyin dünyaya geldiği andan itibaren genç yetişkinlik dönemine kadar ihtiyaç duyduğu sevgi, saygı, özgürlük, güven gibi duyguların karşılanması ebeveynleri tarafından gerçekleştirilmektedir.⁵¹

2.2.1. Ebeveyn Olma Algısı

Çocuklar dünyaya geldiği ilk andan itibaren ailesinde ve çevresinde bulunan bireyleri örnek alarak, onların davranışlarını taklit ederek kendisini şekillendirmektedir. Ebeveynler ise, henüz bebek anne karnındayken başlayarak çocukların gelişim sürecini etkilemektedir. Bu yönüyle bakıldığında çocuklar üzerinde birincil etkiye sahip ebeveynlerin, anne ve baba olmaya yönelik algıları son derece önemlidir. Ebeveynlerin sağlıklı birer ebeveyn olabilmeleri için, ebeveyn olmaya yönelik algıları da olumlu yönde olmalıdır. Olumsuz bir ebeveyn algısına sahip olan bireylerin ebeveynlik görevlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmeleri beklenmemektedir.⁵²

Ebeveyn olmaya yönelik algı, anne ve babaların üstlendikleri ebeveyn rolünde sahip olmaları gereken yeterlilikler açısından beklentileri ile sahip oldukları özelliklerin birbirleri ile ne kadar uyumlu olduğu ile ilişkilidir. Bandura,⁵³ ebeveynlerin kendi ebeveynliklerine yönelik algılarının, anne ve baba görevlerini yerine getirmelerinde son derece kritik bir öneme sahip olduğunu belirtmiştir. Ebeveyn olmak, beraberinde

bireylere farklı görev ve sorumluluklar da getirmektedir. Bir bebeğin sorumluluğunu almak, onun ihtiyaçlarıyla ilgilenmek, onun büyüme sürecinde yanında olmak ve destek olmak gibi pek çok sorumluluk ebeveynlerin korkmasına neden olabilir. Bu durum ebeveynlerin, kendilerine yönelik ebeveyn algılarını dolayısıyla ebeveyn davranışlarını etkileyebilir.

Ebeveynlerin, anne baba olma algılarının incelenmesine yönelik Luebering⁵⁴ tarafından yapılan araştırmada ilk defa anne olan kadınlarla çalışılmış ve annelerin bebek bakmaya yönelik inançları ile kendi ebeveynlik algıları arasında olumlu ilişki bulunmuştur. Araştırma sonucunda anne oldukları için mutlu hisseden annelerin, ebeveynlik açısından kendilerini yeterli hissettikleri; annelerin ebeveynlik algıları ile uygun ebeveyn davranışlarının birbirleriyle ilişkili olduğu görülmüştür. Ebeveynlik algılarının bireylerin anne-baba davranışlarını öngördüğü, yüksek ebeveyn algısına sahip annelerin daha iyi ebeveyn davranışları gerçekleştirdiği görülmüştür.⁵⁴

2.2.2. Ebeveyn Olma Kavramına İlişkin Kuramsal Bakış

Çocuğun içerisinde dünyaya geldiği, ilk deneyimlerini yaşadığı aile ve aile içerisinde en fazla ilişki içerisine girdiği ebeveynleri, bireyin yaşamında büyük öneme sahiptir. Özellikle çocuğun gelişimi açısından düşünüldüğünde, yetişkin bir birey olma sürecinde ebeveynleri ve ebeveynleri ile olan ilişkisi bireyin tüm yaşamını etkilemektedir. Literatür incelendiğinde de aile, ebeveyn olma kavramının önemli olduğu görülmüş ve pek çok kuramcı tarafından ele alınmıştır.⁵¹

Freud geliştirmiş olduğu kuramda bireyin çocukluk dönemini gelişim evrelerine ayırmış, bu basamaklardan herhangi birinde başarısızlık olduğunda, bu başarısız dönemin olgunlaşmamış özelliklerini bireylerin yetişkinlik döneminde sergilediklerini belirtmiştir. Freud, çocukların gelişim dönemlerini incelerken ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde sahip oldukları rolün önemini vurgulamıştır.^{55(s.417)} Freud, kuramında bebeğin

gelişim sürecinde “özellikle kişilik gelişimi” ebeveynlerin birinci derecede etkili olduğunu ve anne babalara büyük sorumluluklar düştüğü üzerinde durmuştur. Bu yönüyle bakıldığında bir birey üzerinde bu kadar etkili olan ebeveynlik kavramının son derece önemli olduğu ve anne baba olan kişilerin bu sürece hazır olmalarının kritik olduğu söylenebilir.⁵⁵

Erik Erikson’a⁵⁶ göre, ebeveynlik rolü bireyler yetişkinlik dönemindeyken oluşmaktadır. Erikson tarafından geliştirilmiş olan İnsanın Sekiz Evresi Kuramı’na göre, 21-40 yaş aralığını oluşturan genç yetişkinlik dönemi “Sevgi Dönemi” olarak adlandırılmaktadır. Erikson’a göre bireyler bir önceki gelişim döneminde kimlik oluşumunu tamamlamış ve genç yetişkinlik döneminde de sevgi ve haz doyumunu yaşamaktadır. Bireyler bu dönemde kendileri için özel partnerlerini seçmekte ve çocuk sahibi olmaktadır. Yine bu dönem bireylerin ebeveyn olmayı istedikleri bir dönemdir. Bireyler bebekliklerinden genç yetişkinliğe geçme sürecinde umut, irade, amaç, beceri, bağlılık ve sevgi özelliklerini aktarımlar ile kendilerine katmış ve ebeveyn rolüyle kendi aktarımlarına devam etmektedirler.⁵⁶

Bornstein,⁵⁷ ebeveynlik kavramının yaşam içerisinde en fazla işlev gerektiren bir süreç olduğunu ve sürekli devam eden (7/24) sorumlulukları olduğunu belirtmiştir. Bornstein bu nedenle ebeveynlik kavramının yalnızca çocuk bakmak olmadığını, çocuk bakmanın yanında çeşitli rolleri de beraberinde getirdiğinin düşünülmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bireylerin ebeveyn olma isteği de kişiliklerine, içerisinde bulundukları sosyokültürel çevreye, beklentilerine ve toplumsal değerlerine göre değişiklik göstermektedir.⁵⁷

Bandura⁵⁸ tarafından geliştirilen Sosyal Bilişsel Kuram’a göre ebeveynlik davranışları özyeterlilik açısından ele alınmıştır. Özyeterlilik kavramı, Bandura tarafından “bireylerin bir davranışı gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceklerine yönelik

inançlar” şeklinde tanımlanmıştır. Bandura’ya göre bireyler çevrelerindeki bilgileri sürekli işlemektedir. Dolayısıyla ebeveyn davranışları doğuştan gelmemekte, kişilerin çevrelerini gözlemlemesi, kendilerine seçtikleri rol model davranışlarını benimsemeleri sonucunda oluşmaktadır.⁵⁸

Bowlby⁵⁹ tarafından geliştirilen Bağlanma Kuramı yaşamın ilk dönemlerinde bireylerin hayatında meydana gelen deneyimleri üzerinde durmaktadır. Ayrıca kimlik oluşturma sürecinin hayatlarında önemli olan kişilerle olan ilişkilerine dayandığının önemini belirtmiştir. Bağlanma kuramı açısından bakıldığında, bireylerin özellikle bebeklik ve çocukluk döneminde onunla ilgilenen kişilerle olan ilişkileri, yetişkinlik dönemindeki ebeveyn davranışlarını etkilemektedir. Bağlanma çift taraflı bir ilişki ve karşılıklı ihtiyaçların karşılanmasıyla oluşmaktadır. Kendi ihtiyaçlarını tek başına karşılayamayacak olan bebeğin ihtiyaçlarının ebeveynler tarafından karşılanması ile hem bebek hem de ebeveynleri mutluluk ve doyum yaşamaktadırlar. Bu ilişki ebeveynler ile çocuk arasındaki bağı güçlendirmektedir.⁵⁹

2.2.3. Ebeveynlik Becerileri

Ebeveynlik bireylerin yaşamında meydana gelen en kritik rollerden birisidir. Ebeveyn olan bireyler bu dönemde sosyal desteğe ihtiyaç duymakta, özellikle çocukla ilgilenilmesi noktasında zengin beceriş gerektirmektedir. Çoğu birey için ebeveynlik becerilerine içgüdüsel olarak sahip olmamakta sonradan öğrenilmektedir.⁶⁰ Ebeveynler çocuklarının yaşamı deneyimlemelerine destek olan ilk öğretmenleridir. Çocuğun fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişimi aile içerisinde ve ebeveynlerinin desteğiyle gerçekleşmektedir. Bu yönüyle bir çocuğun yaşamında aile, hayati öneme sahiptir. Bir çocuğun yaşamında bu derece önemli etkiye sahip olan ebeveynlerin sahip oldukları beceriler de kritiktir.⁶¹

Ebeveynlerin gelişim dönemleri hakkında bilgi sahibi olması, çocukla ebeveynlerin birbirlerine bağlanması ve bebeğin ihtiyaçlarının karşılanması gibi durumlar; yalnızca aile içerisinde var olan sorunlara çözüm bulmakla kalmaz aynı zamanda ortaya çıkabilecek sorunların önlenmesini sağlamaktadır. Ebeveyn olmaya karar veren bireyler, karar verdikleri andan itibaren bebeğin fiziksel ihtiyaçlarını öğrenmeye yönelik eğilime girmekte ancak bebeğin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarına yönelik aynı eğilime sahip olmamaktadırlar. Bu süreç ergenlik dönemine kadar devam etmektedir. Ebeveynlerin çoğu ebeveynlik becerilerini kendi anne babalarından kopyalamaktadırlar. Bu kopyalama ve öğrenme sonucu çocuk yetiştirmede kullanılan yanlış disiplin uygulamaları, güvensiz bağlanma biçimleri, yanlış iletişim yolu ve çocuğun ihtiyaçların karşılanmasında kullanılan yanlış uygulamalar nesilden nesile ebeveynlerimiz aracılığıyla aktarılmaktadır. Ebeveynler çocuk yetiştirme sürecinde hem kendi ailelerinden öğrendikleri ebeveyn becerilerini kullanırken hem de içerisinde bulundukları toplumun beklentilerini dikkate almaktadırlar. Özellikle değişen toplumla birlikte eskiden kullanılan yöntemler çocuk yetiştirmede yetersiz kalmakta ve beklentilere uygun becerilerin kullanılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.⁶²

2.2.4. Ebeveynlik Becerilerini Etkileyen Etmenler

Çocuk yetiştirme sürecinde kullanılan ebeveynlik becerilerini etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır.⁶³

Ebeveynlerin Ruhsal Durumu

Ebeveynlerin sağlıklı ebeveyn becerilerini sergileyebilmeleri için öncelikle kendilerinin ruhsal olarak sağlıklı olmaları gerekmektedir. Ebeveynlerin çocuk yetiştirmede yansıtacakları davranış ve tutumlar ruh sağlıkları ile dolayısıyla da ebeveyn becerileri ile ilişkilidir.⁶³

Sosyo-Ekonomik Faktörler

Ebeveynlerin sahip oldukları sosyoekonomik düzey ebeveyn becerilerini etkilemektedir. Ekonomik olarak düşük seviyede olan ebeveynler çocuklarına otoriter, orta seviyede ekonomik düzeydekiler eşitlikçi,⁶⁴ yüksek seviyede ekonomik düzeye sahip olanlar ise sıcak ve sınır koymayan bir yaklaşım sergilemektedirler.⁶⁵

Ebeveyn Eğitim Düzeyi

Eğitim seviyesi ebeveyn becerilerini etkilemektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan anne babaların ebeveynlik becerileri düşük seviyede eğitim düzeyine sahip anne babalardan farklıdır. Eğitimle birlikte bireyler yalnızca ebeveynlerinden gördükleri davranışları sergilememekte aynı zamanda yeni beceriler öğrenerek kendi ebeveynlik becerilerini geliştirmektedirler.⁶⁵

Yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin çocuk yetiştirirken kontrol becerisi yerine desteklemeyi kullandıkları, düşük eğitim seviyesindeki ebeveynlerin ise çocuk yetiştirmede otoriter ve disiplinli davrandıkları görülmektedir.⁶⁵

Ebeveyn Çalışma Durumu

Ebeveynlerin çalışma ve çalışmama durumuna göre becerilerinin değişkenlik gösterdiği; çalışan ebeveynlerin çalışmayan ebeveynlere göre çocuklarıyla daha az ilgilendikleri görülmektedir.⁶⁶

Kültürel Değerler

Ebeveynlerin becerilerini etkileyen faktörlerin başında kendi anne babalarından öğrendikleri davranış ve yöntemler gelmektedir. Her ebeveyn içerisinde doğmuş olduğu ailenin, toplum ve kültürün özelliklerini ebeveyn becerilerine yansıtmakta ve kültürel değer algısını çocuğuna yansıtmaktadır.⁶⁷

2.2.5. Ebeveynlik Algısının Ölçülmesi

Ebeveyn olma ile birlikte bireyleri yeni roller, sorumluluk beklemekte ve aynı zamanda ebeveynlikle beraber bireylerin yaşamında dengesizlikler yaşanmaktadır. Bu süreçte bireyler bu rollere uyum sağlamaları gerekmektedir. Bu süreçte ebeveyn sosyal desteğe ihtiyaç duymaktadır. Yeni ebeveyn bu rolü yerine getirip getiremeyeceğine, ebeveynlik rolünü devam ettirebileceğine ve performansına yönelik değerlendirmelerde bulunabilir.^{68,69}

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Araştırma Tipi

Bu araştırma, tanımlayıcı nitelikte yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Atatürk Üniversitesi'nde örgün eğitim gören üniversite öğrencileri ile 08.05.2021-30.06.2021 tarihleri arasında yürütülmüştür.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Atatürk Üniversitesi'nde örgün eğitim gören üniversite öğrencileri oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemi ise evrenden basit rastgele örneklem yöntemi ile seçilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem büyüklüğünü belirlemek için, evreni bilinen örneklem yöntemi ile %5 hata payında 0.05 anlamlılık düzeyinde %90 güven aralığında yapılan hesaplamada 1682 üniversite öğrencisi gerektiği hesaplanmıştır. Araştırma, hesaplanan örneklem sayısına ulaşıncaya kadar veri toplama sonlandırılmıştır.

3.3.1. Araştırmaya Alınma Kriterleri

- Atatürk Üniversitesi'nde örgün eğitim gören üniversite öğrencileri

3.4. Veri Toplama Araçları ve Özellikleri

Araştırma verilerinin toplanmasında; araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu (EK-6), Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği (EK-7) kullanılmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu (EK 6)

Kişisel Bilgi Formu, araştırmacı tarafından hazırlanmış olup üniversite öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerini (yaş, cinsiyet, medeni durum, çalışma durumu, üniversiteye başlamadan önce yaşanan yerleşim yeri, anne babanın birlikte yaşama

durumu, aile tipi, aile ekonomik düzeyi, eğitim görülen sınıf düzeyi, gelecekte ebeveyn olmayı düşünme gibi) belirleyen sorulardan oluşturulmuştur.

3.4.2. Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği (EK 7)

Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği (EOİAÖ) Lawson⁶⁸ tarafından geliştirilmiş, Kızıldağ ve Duran⁶⁹ tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek 28 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar; güçlendirme, yalıtılmışlık, bağlayıcılık, araçsal masraflar, devamlılık ve algılanan destektir. Ölçeğin, güçlendirme alt boyutunda (7, 9, 11, 13, 14, 18, 19, 24) “bireylerin ebeveyn olmaya ilişkin mutluluk, gurur, eğlence, kişisel memnuniyet, çocuğun büyümesinden haz alma, aileler için ödül, eşe daha yakın olma ve daha iyi bir kişi olma” ile ilgili maddeler; yalıtılmış alt boyutunda (6, 10, 20, 25) “ebeveyn olmanın sosyal ilişkileri ve boş zaman etkinliklerini etkilemesine” ilişkin maddeler; bağlayıcılık alt boyutunda (8, 16, 17, 28) “acil ve uzun süreli bakıma yönelik ebeveyn sorumluluklarını” ifade eden maddeler bulunmaktadır. Araçsal masraflar alt boyutunda (1, 2, 5, 12, 23) “finansal giderler ve duygusal ve fiziksel harcamalar”, devamlılık alt boyutunda (4, 22, 26, 27) “büyükanne/baba olma, aile soyunu devam ettirme, çocuk-yetişkin ilişkisi ve yaşlandığında çocuğun kendisine bakacağını tahmin etme” ve algılanan destek alt boyutunda (3, 15, 21) ise “aile, arkadaş ve toplumdan alınan destek” ile ilgili maddeler yer almaktadır. Ölçeğin yalıtılmışlık, bağlayıcılık ve araçsal masraflar boyutları tersten puanlanmaktadır.⁶⁹

Ölçek; “Kesinlikle Katılıyorum (7)” ile “Kesinlikle Katılmıyorum (1)” arasında derecelendirilmiş olup yedili likert tipinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 28, en yüksek puan ise 196’dır. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireylerin ebeveyn olmaya yönelik algılarının daha olumlu olduğunu göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.85 olarak belirtilmiştir.⁶⁹ Bu araştırmada ise Cronbach Alpha güvenirlik değeri 0.87 olarak hesaplanmıştır.

3.5. Verilerin Toplanması

Veriler, “Kişisel Bilgi Formu” ve “Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği” kullanılarak 08.05.2021-30.06.2021 tarihleri arasında online olarak toplanmıştır. Verilerin toplanması aşamasında oluşturulmuş olan survey online anket Atatürk Üniversitesi’nde örgün eğitime devam eden öğrencilerine iletilmiştir. Verilerin toplanmasına yönelik gönderilen linkte araştırma konusu ve amacına yönelik bilgilendirme yazısı ile kişisel bilgi formuna ve EOİAÖ maddelerine yer verilmiştir. Araştırmaya katılan her bir öğrenci için soruları cevaplama süresi ortalama olarak 10-15 dakikadır.

3.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 20.0 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde öncelikle Kolmogorov – Smirnov testi ile normallik analizi yapılmıştır. Normallik analizi sonucunda verilerin normal dağılıma uygun olduğu görülmüş ve verilerin analizinde yüzdelerik dağılım, ortalama, t-testi, Anova ve Tukey analiz yöntemleri kullanılmıştır.

3.7. Araştırmanın Değişkenleri

Araştırmanın Bağımlı Değişkenleri: Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği puan ortalamaları bağımlı değişkenleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın Bağımsız Değişkenleri: Üniversite öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerini kapsayan sorular ise bağımsız değişkenleri oluşturmaktadır.

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Genellenebilirliği

Araştırma verileri Covid 19 pandemi döneminde üniversite öğrencilerinden online olarak toplanması ile sınırlıdır. Araştırma sonuçları, araştırmanın yapıldığı ve araştırmaya katılmayı kabul eden üniversite öğrencilerine genellenebilir.

3.9. Araştırmanın Etik İlkeleri

Araştırmaya başlamadan önce, Erzurum Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Etik Kurul Başkanlığı'ndan 12.02.2021 tarih ve 2021/02/05 sayısı ile Etik Kurul onayı (EK-3) ve Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği kullanımına yönelik izin alınmıştır (EK-4). Atatürk Üniversitesi rektörlüğünden araştırma için izin ve destek alınmıştır (EK-5).

Araştırma verilerini toplamaya başlamadan önce üniversite öğrencilerine yönelik hazırlanmış olan online ankette araştırma hakkında bilgi verilmiş ve araştırmaya gönüllü katıldıklarına dair onay butonu koyularak '*Bilgilendirilmiş Onam İlkesi*' yerine getirilmiştir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri belirtilerek "*Özerklik İlkesine*", bireysel bilgilerin araştırmacı ile paylaşıldıktan sonra korunacağı söylenerek "*Gizlilik ve Gizliliğin Korunması ilkesine*", kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı belirtilerek "*Kimliksizlik ve Güvenlik ilkesi*" yerine getirilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin sosyodemografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Üniversite Öğrencilerinin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Sosyodemografik Özellikler	n	%
Yaş		
19	364	21.60
20	423	25.10
21	357	21.30
22 yaş ve üzeri	538	32.00
Cinsiyet		
Kadın	1001	59.50
Erkek	681	40.50
Medeni Durum		
Bekar	1633	97.10
Evli	49	2.90
Okuduğunuz Sınıf		
Hazırlık Sınıfı	43	2.50
1	562	33.50
2	402	23.90
3	377	22.40
4	243	14.50
5	43	2.50
6	12	0.70
Üniversiteye Başlamadan Önce Yaşanılan Yerleşim Yeri		
Köy	254	15.10
İlçe	463	27.50
İl	965	57.40
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	163	9.70
Çalışmıyor	1519	90.30

Tablo 4.1. (Devamı)

Sosyodemografik Özellikler	n	%
Anne Baba Birliktelik Durumu		
Beraberler	1578	93.80
Ayrılar	104	6.20
Aile Tipi		
Çekirdek Aile	1254	74.60
Geniş Aile	428	25.40
Aile Ekonomik Düzeyi		
Gelir giderden az	397	23.60
Gelir gidere denk	997	59.30
Gelir giderden fazla	288	17.10
Gelecekte Ebeveyn Olmayı Düşünme		
Düşünüyorum	1250	74.50
Düşünmüyorum	421	25.10
Kararsızım	7	0.40

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %32.00'nin 22 yaş ve üzeri yaşa sahip olduğu, %59.50'sinin kadın olduğu, %97.10'unun bekar olduğu, %33.50'sinin birinci sınıfta eğitim gördüğü belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin %57.40'ının üniversiteye gelmeden önce il merkezinde yaşadığı, %90.30'unun çalışmadığı, %93.80 anne babalarının beraber olduğu, %74.60'ının çekirdek aile, %59.30'unun gelirinin giderine denk olduğu ve öğrencilerin %74.50'sinin ebeveyn olmayı düşündüğü bulunmuştur (Tablo 4.1).

Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği'ne ve alt boyutlarına ait minimum ve maksimum puanlar ile puan ortalamaları Tablo 4.2'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği'nden Alınabilecek ve Aldıkları Minimum-Maksimum Puanlar ile Aldıkları Puan Ortalamalarının Dağılımı

		n	Ölçekten Alınabilecek Minimum ve Maksimum Puanlar	Ölçekten Alınan Minimum ve Maksimum Puanlar	Ölçekten Alınan Puan Ortalaması $\bar{X} \pm SS$
Ölçek Alt Boyutları	Güçlendirme	1682	8-56	8-56	41.80 $\pm$ 10.73
	Yalıtılmışlık	1682	4-28	4-28	16.20 $\pm$ 4.87
	Bağlayıcılık	1682	4-28	4-28	18.80 $\pm$ 5.34
	Araçsal Masraflar	1682	5-35	5-35	24.31 $\pm$ 6.85
	Devamlılık	1682	4-28	4-28	17.99 $\pm$ 4.60
	Algılanan Destek	1682	3-21	3-21	13.82 $\pm$ 4.16
	EOİAÖ Toplam Puan	1682	28-196	38-187	132.93 $\pm$ 23.93

Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği alt boyutlarından elde edilen bilgilere göre ölçek alt boyutlarından alınabilecek minimum ve maksimum puanlar; güçlendirme alt boyutu için 8-56, yalıtılmışlık alt boyutu için 4-28, bağlayıcılık alt boyutu için 4-28, araçsal masraflar alt boyutu için 5-35, devamlılık alt boyutu için 4-28, algılanan destek alt boyutu için 3-21 aralığında değişmektedir. Ölçekten minimum 28, maksimum 196 puan alınmaktadır. Öğrencilerin ölçekten aldığı minumun toplam puan 38, maksimum toplam puan 187 olarak bulunmuştur (Tablo 4.2).

Ölçek alt boyutlarından alınan puan ortalamaları incelendiğinde; güçlendirme alt boyutu için 41.80 $\pm$ 10.73, yalıtılmışlık alt boyutu için 16.20 $\pm$ 4.87, bağlayıcılık alt boyutu için 18.80 $\pm$ 5.34, araçsal masraflar alt boyutu için 24.31 $\pm$ 6.85, devamlılık alt boyutu için 17.99 $\pm$ 4.60, algılanan destek alt boyutu için 13.82 $\pm$ 4.16 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin, ölçek toplam puan ortalaması 132.93 $\pm$ 23.93 olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.2).

Öğrencilerin sosyodemeografik özellikleri ile Ebeveyn Olmaya İlişkin Algı Ölçeği alt boyutlar puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 4.3'te gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Üniversite Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özellikleri ile EOİAÖ Alt Boyutlar Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Özellikler	Güçlendirme	Yalıtılmışlık	Bağlayıcılık	Araçsal Masraflar	Devamlılık	Algılanan Destek
Yaş						
19	41.88 ± 10.38	15.95 ± 4.98	18.42 ± 5.31	24.37 ± 6.61	18.24 ± 4.46	14.22 ± 4.00
20	42.90 ± 10.37	16.09 ± 4.89	18.93 ± 4.80	24.41 ± 6.61	18.60 ± 4.43	14.24 ± 3.83
21	42.58 ± 10.63	16.73 ± 4.78	19.37 ± 5.15	24.80 ± 6.53	18.13 ± 4.39	13.83 ± 4.16
22 yaş ve üzeri	40.71 ± 11.14	16.04 ± 4.80	18.55 ± 5.75	23.67 ± 7.38	17.34 ± 4.84	13.24 ± 4.46
Test ve p değeri						
F; p	3.793;0.010*	1.934;0.122	2.353;0.070	2.075;0.102	6.379;0.000*	5.812;0.001*
Cinsiyet						
Kadın	42.40 ±10.18	16.30 ± 4.81	19.31 ± 5.18	25.25 ± 6.51	18.06 ± 4.44	14.28 ± 4.04
Erkek	40.96 ±11.45	16.05 ± 4.95	18.06 ± 5.46	22.95± 7.09	17.89 ± 4.82	13.16 ± 4.23
Test ve p değeri						
t; p	2.712;0.007*	1.041;0.298	4.750;0.000*	6.840;0.000*	0.726;0.468	5.465;0.000*
Medeni Durum						
Evli	41.38 ± 11.48	16.48 ± 5.32	18.29 ± 4.58	22.54 ± 6.65	17.92 ± 4.92	14.27 ± 4.25
Bekar	41.83 ± 10.73	16.20 ± 4.86	18.81 ± 5.35	24.35 ± 6.86	17.98 ± 4.59	13.81 ± 4.15
Test ve p değeri						
t; p	0.291;0.771	0.397;0.691	0.659;0.510	1.805;0.071	0.092;0.927	0.753;0.451

Tablo 4.3. (Devamı)

	Güçlendirme	Yalıtılmışlık	Bağlayıcılık	Araçsal Masraflar	Devamlılık	Algılanan Destek
Okuduğunuz Sınıf						
Hazırlık sınıfı	39.74 ± 11.04	18.29 ± 4.93	19.40 ± 5.43	27.07 ± 6.17	16.81 ± 4.76	13.83 ± 4.10
1	41.44 ± 10.89	16.02 ± 5.00	18.62 ± 5.25	24.00 ± 6.76	18.16 ± 4.61	13.88 ± 4.10
2	42.58 ± 10.48	15.75 ± 4.57	18.69 ± 5.18	24.27 ± 6.46	18.45 ± 4.32	14.43 ± 3.82
3	41.99 ± 11.36	16.10 ± 4.92	18.68 ± 5.35	24.36 ± 7.18	17.75 ± 4.81	13.32 ± 4.48
4	41.60 ± 9.84	16.72 ± 5.03	19.33 ± 5.65	24.26 ± 7.19	17.50 ± 4.51	13.67 ± 4.29
5	38.64 ± 11.12	17.76 ± 4.49	19.62 ± 5.91	25.50 ± 7.26	16.76 ± 4.59	13.24 ± 4.02
6	43.00 ± 9.31	15.90 ± 2.08	16.50 ± 7.28	20.80 ± 8.13	19.10 ± 5.45	11.90 ± 4.68
Test ve p değeri						
F; p	1.357;0.228	3.174;0.004*	1.120;0.348	1.973;0.066	2.482;0.022*	2.866;0.009*
Üniversiteye Başlamadan Önce Yaşanılan Yerleşim Yeri						
Köy	42.29 ± 10.65	16.28 ± 4.49	18.27 ± 5.25	24.13 ± 6.80	18.26 ± 4.56	13.56 ± 4.23
İlçe	42.62 ± 10.33	15.81 ± 4.91	18.98 ± 5.18	24.12 ± 6.95	18.20 ± 4.48	14.12 ± 4.12
İl	41.26 ± 10.95	16.36 ± 4.95	18.85 ± 5.44	24.44 ± 6.83	17.80 ± 4.66	13.74 ± 4.16
Test ve p değeri						
F; p	2.794;0.061	2.058;0.128	1.534;0.216	0.449;0.638	1.703;0.183	1.869;0.155
Çalışma Durumu						
Çalışıyorum	39.56 ± 11.71	16.39 ± 4.72	17.82 ± 5.42	23.15 ± 6.50	17.35 ± 5.24	13.18 ± 4.56
Çalışmıyorum	42.04 ± 10.60	16.18 ± 4.89	18.91 ± 5.32	24.44 ± 6.87	18.06 ± 4.52	13.89 ± 4.11
Test ve p değeri						
t; p	2.808;0.005*	0.529;0.597	2.469;0.014*	2.292;0.022*	1.870;0.062	2.057;0.040*

Tablo 4.3. (Devamı)

	Güçlendirme	Yalıtılmışlık	Bağlayıcılık	Araçsal Masraflar	Devamlılık	Algılanan Destek
Anne Baba Birliktelik Durumu						
Berberler	42.05 ± 10.67	16.18 ± 4.87	18.88 ± 5.32	24.35 ± 6.83	18.07 ± 4.62	13.90 ± 4.14
Ayrılar	38.68 ± 11.12	16.63 ± 4.95	17.79 ± 5.47	23.88 ± 7.12	16.99 ± 4.11	12.82 ± 4.34
Test ve p değeri						
t; p	2.287;0.022*	0.610;0.542	2.515;0.012*	3.160;0.002*	2.107;0.035*	0.941;0.347
Aile Tipi						
Çekirdek Aile	41.96 ± 10.72	16.35 ± 4.96	19.07 ± 5.33	24.58 ± 6.81	17.94 ± 4.53	13.91 ± 4.15
Geniş Aile	41.37 ± 10.78	15.76 ± 4.56	18.00 ± 5.27	23.52 ± 6.91	18.13 ± 4.80	13.56 ± 4.18
Test ve p değeri						
t; p	0.971;0.332	2.164;0.031*	3.604;0.000*	2.793;0.005*	0.753;0.452	1.507;0.132
Aile Ekonomik Düzeyi						
Gelirimiz giderimizden az	40.81 ± 11.13	16.34 ± 4.84	18.54 ± 5.33	24.86 ± 7.08	17.52 ± 4.49	13.19 ± 4.26
Gelirimiz giderimize denk	42.18 ± 10.81	16.03 ± 4.86	18.85 ± 5.31	24.18 ± 6.71	18.15 ± 4.64	13.97 ± 4.15
Gelirimiz giderimizden fazla	41.87 ± 9.85	16.59 ± 4.94	19.00 ± 5.42	24.03 ± 6.94	18.07 ± 4.55	14.17 ± 3.95
Test ve p değeri						
F; p	2.333;0.097	1.696;0.184	0.740;0.477	1.679;0.187	2.698;0.068	6.278;0.002*
Gelecekte Ebeveyn Olmayı Düşünme						
Kararsızım	49.00 ± 3.56	13.14 ± 4.74	17.71 ± 7.54	27.57 ± 2.37	18.00 ± 3.21	13.71 ± 4.11
Düşünüyorum	43.81 ± 10.26	15.70 ± 4.69	18.81 ± 5.23	24.02 ± 6.67	18.65 ± 4.44	14.22 ± 4.08
Düşünmüyorum	35.64 ± 9.83	17.80 ± 5.04	18.79 ± 5.62	25.15 ± 7.32	16.04 ± 4.51	12.63 ± 4.19
Test ve p değeri						
F; p	104.016;0.000*	31.750;0.000*	0.147;0.863	5.115;0.000*	54.069;0.000*	23.712;0.000*

*Anlamlı farklılık göstermektedir.

Yaşa göre karşılaştırmalar incelendiğinde; ölçeğin güçlendirme, devamlılık ve algılanan destek alt boyutları puan ortalamaları yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($p<0.05$, Tablo 4.3). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan TUKEY testi sonuçlarına göre; güçlendirme alt boyutu için; 20 yaş grubu üniversite öğrencilerinin ortalaması 22 yaş ve üzeri yaş grubu üniversite öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksektir. Devamlılık alt boyutu için; 19 ve 20 yaş grubu üniversite öğrencilerinin ortalaması 22 yaş ve üzeri üniversite öğrencilerden anlamlı derecede daha yüksektir. Algılanan destek için 19 ve 20 yaş grubu üniversite öğrencilerinin ortalaması 22 yaş ve üzeri üniversite öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksektir.

Cinsiyete göre karşılaştırmalar incelendiğinde; güçlendirme, bağlayıcılık, araçsal masraflar ve algılanan destek alt boyutlar puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p<0.05$, Tablo 4.3). Kadın üniversite öğrencilerin araçsal masraflar, algılanan destek, güçlendirme ve bağlayıcılık düzeyleri erkek üniversite öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksektir.

Medeni duruma göre karşılaştırmalar incelendiğinde; ölçek alt boyutlar puan ortalamalarının medeni duruma göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0.05$, Tablo 4.3).

Sınıflara göre karşılaştırmalar incelendiğinde; yalıtılmışlık, devamlılık ve algılanan destek alt boyutlar puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenirken ($p<0.05$, Tablo 4.3), diğer alt boyutlar puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0.05$, Tablo 4.3). Anlamlı farklılık gösteren alt boyutlar için farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan TUKEY testi sonuçlarına göre; Yalıtılmışlık alt boyutu için; hazırlık sınıfında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin ortalaması 1. 2. ve 3. sınıfta öğrenim gören üniversite

öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksektir. Ayrıca 4. sınıfta öğrenim gören üniversite öğrencilerinin ortalaması 2. sınıfta öğrenim gören üniversite öğrencilerinden, 5. sınıfta öğrenim gören üniversite öğrencilerinin ortalaması da 1. 2. ve 3. sınıfta öğrenim gören üniversite öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksektir. Devamlılık alt boyutu için; 2. sınıfta öğrenim gören üniversite öğrencilerinin ortalaması hazırlık, 3. 4. ve 5. sınıfta öğrenim gören üniversite öğrencilerinin ortalamasından anlamlı derecede daha yüksektir.

Yaşanılan yere göre değişimler incelendiğinde; ölçek alt boyut puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür ($p>0.05$, Tablo 4.3).

Çalışma durumuna göre; güçlendirme, bağlayıcılık, araçsal masraflar ve algılanan destek alt boyutlar puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.3). Çalışmayan üniversite öğrencilerinin güçlendirme, bağlayıcılık, araçsal masraflar ve algılanan destek alt boyut puan ortalamaları çalışan üniversite öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksektir.

Anne baba birliktelik durumuna göre; güçlendirme, bağlayıcılık, araçsal masraflar ve devamlılık alt boyutlar puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür ($p<0.05$, Tablo 4.3). Anne babası beraber olan üniversite öğrencilerinin güçlendirme, bağlayıcılık, araçsal masraflar ve devamlılık alt boyut puan ortalamaları anne babası ayrı olanlar üniversite öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksektir.

Aile tipine göre karşılaştırmalar incelendiğinde; yalıtılmışlık, bağlayıcılık ve araçsal masraflar alt boyut puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p<0.05$, Tablo 4.3). Çekirdek aileye sahip olan üniversite öğrencilerinin yalıtılmışlık, bağlayıcılık ve araçsal masraflar alt boyutları düzeyi geniş aileye sahip olan üniversite öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Aile ekonomik durumuna göre; algılanan destek alt boyut puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.3). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan TUKEY testi sonuçlarına göre; geliri giderine denk olan üniversite öğrencilerinin ortalaması ve geliri giderinden fazla olan üniversite öğrencilerinin ortalaması geliri giderinden az olan üniversite öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksektir.

Gelecekte ebeveyn olmayı düşünme durumuna göre; güçlendirme, yalıtılmışlık, araçsal masraflar, devamlılık ve algılanan destek alt boyutlar puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p<0.05$, Tablo 4.3). Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan TUKEY testi sonuçlarına göre; güçlendirme alt boyutu için; kararsız olan ve ebeveyn olmayı düşünen üniversite öğrencilerinin ortalaması ebeveyn olmayı düşünmeyen üniversite öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksektir. Yalıtılmışlık alt boyutu için; ebeveyn olmayı düşünmeyen üniversite öğrencilerinin ortalaması kararsız olan ve ebeveyn olmayı düşünmeyen üniversite öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksektir. Araçsal masraflar alt boyutu için; ebeveyn olmayı düşünmeyen üniversite öğrencilerinin ortalaması ebeveyn olmayı düşünen üniversite öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksektir. Devamlılık alt boyutu için; ebeveyn olmayı düşünen üniversite öğrencilerinin ortalaması ebeveyn olmayı düşünmeyen üniversite öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksektir. Algılanan destek alt boyutu için; ebeveyn olmayı düşünen üniversite öğrencilerinin ortalaması ebeveyn olmayı düşünmeyen üniversite öğrencilerinden anlamlı derecede daha yüksektir.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri ile EOİAÖ toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 4.4'te sunulmuştur.

Tablo 4.4. Üniversite Öğrencilerinin Sosyodemografik Özellikleri ile EOİAÖ Toplam Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Özellikler		Ort ± SS	Test	p
Yaş	19	133.08 ± 22.45	F=5.905	0.001*
	20	135.17 ± 21.25		
	21	135.44 ± 23.09		
	22 yaş ve üzeri	129.56 ± 27.06		
Cinsiyet	Kadın	135.60 ± 22.46	t=5.545	0.001*
	Erkek	129.07 ± 25.40		
Medeni Durum	Evli	130.88 ± 26.73	t=-0.600	0.549
	Bekar	132.98 ± 23.86		
Okuduğunuz Sınıf	Hazırlık sınıfı	135.14 ± 19.22	F=0.513	0.599
	1	132.12 ± 22.71		
	2	134.16 ± 22.94		
	3	132.20 ± 25.66		
	4	133.07 ± 25.71		
	5	131.52 ± 29.29		
	6	127.2 ± 28.02		
Üniversiteye Başlamadan Önce Yaşadığınız Yerleşim Yeri	Köy	132.8 ± 24.54	F=0.281	0.755
	İlçe	133.84 ± 22.97		
	İl	132.47 ± 24.29		
Anne Baba Birliktelik Durumu	Beraberler	133.42 ± 23.78	t=2.745	0.006*
	Ayrılar	126.78 ± 25.51		
Ailenizin Ekonomik Düzeyi	Gelirimiz giderimizden az	131.24 ± 24.31	F=1.312	0.270
	Gelirimiz giderimize denk	133.35 ± 24.17		
	Gelirimiz giderimizden fazla	133.75 ± 22.51		
Aile Tipi	Çekirdek aile	133.81 ± 23.58	t=2.595	0.010*
	Geniş aile	130.34 ± 24.79		
Çalışma Durumu	Çalışıyorum	127.46 ± 27.31	t=3.077	0.002*
	Çalışmıyorum	133.51 ± 23.47		
Gelecekte Ebeveyn Olmayı Düşünme	Kararsızım	139.14 ± 16.73	F=23.93	0.000*
	Düşünüyorum	135.21 ± 23.92		
	Düşünmüyorum	126.05 ± 22.87		

*p<0.05

Öğrencilerin yaş grupları ile EOİAÖ toplam puan ortalamaları incelendiğinde; yaşı 19 olanların toplam puan ortalamasının 133.08±22.45, yaşı 20 olanların toplam puan ortalamasının 135.17±21.25, yaşı 21 olanların toplam puan ortalamasının 135.44±23.09,

yaşı 22 ve üzerinde olanların toplam puan ortalamasının 129.56 ± 27.06 olduğu belirlenmiş, istatistiksel olarak puan farkı gruplar arasında anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$, Tablo 4.4).

Öğrencilerin cinsiyetleri ile EOİAÖ toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında; kadınların toplam puan ortalamasının 135.60 ± 22.46 , erkeklerin ise toplam puan ortalamasının 129.07 ± 25.40 olduğu ve gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$, Tablo 4.4).

Anne baba birlikteliği durumuna göre; anne baba beraber yaşayan öğrencilerin EOİAÖ toplam puan ortalamasının 133.42 ± 23.78 , ayrı olanların ise toplam puan ortalamasının 126.78 ± 25.51 olduğu belirlenmiştir. Ölçek toplam puan ortalamaları farkı istatistiksel değerlendirmede anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$, Tablo 4.4).

Çekirdek ailesi olan öğrencilerin EOİAÖ toplam puan ortalamasının 133.81 ± 23.58 , geniş ailesi olanların ise toplam puan ortalamasının 130.34 ± 24.79 olduğu belirlenmiştir ve toplam puan ortalamaları farkın istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır ($p < 0.05$, Tablo 4.4).

Çalışma durumu ile EOİAÖ toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında; çalışan öğrencilerin toplam puan ortalamasının 127.46 ± 27.31 , çalışmayanların toplam puan ortalamasının 133.51 ± 23.47 olduğu ve gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$, Tablo 4.4).

Öğrencilerin gelecekte ebeveyn olmayı düşünme durumuna göre ölçek toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0.05$, Tablo 4.4). Gelecekte ebeveyn olmayı düşünmede kararsız olan öğrencilerin toplam puan ortalaması 139.14 ± 16.73 , düşünenlerin toplam puan ortalaması 135.21 ± 23.92 ve düşünmeyenlerin toplam puan ortalaması ise 126.05 ± 22.87 olarak bulunmuştur ($p < 0.05$, Tablo 4.4).

Öğrencilerin medeni durum, okuduğu sınıf, üniversiteye başlamadan önce yaşadığı yer ve ekonomik düzey ile EOİAÖ toplam puan ortalamaları karşılaştırıldığında gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$, Tablo 4.4).

5. TARTIŞMA

Ebeveyn olma, kadın ve erkeğin bir canlıyı dünyaya getirmeye karar vermeleri başlayan ve verilen kararın etkisinin ömür boyu devam ettiği bir süreçtir. Ebeveynlik yalnızca bir bebeğe sahip olmakla açıklanamamakta, beraberinde yeni rol ve sorumlulukları getirmesi nedeniyle zor bir süreçtir.⁶⁹ Getirmiş olduğu sorumluluklar nedeniyle stresli, karmaşık bir durum olarak nitelendirilen ebeveyn çocuğun gelişimindeki en kritik kişidir. Bir çocuğun gelişim sürecinde ebeveynleri rol model olmakta, çocuğun kişiliğini etkilemektedirler.⁷⁰ Bu derece önemli olan ebeveyn kavramı açısından bakıldığında kişilerin ebeveyn olmaya ilişkin algıları da önem kazanmaktadır.⁷¹

Öğrencilerin EOİAÖ'den minimum toplam puanın 38 ve maksimum toplam puanın ise 187 olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin, ölçekten aldıkları toplam puan ortalaması 132.93 ± 23.93 olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.2). Ölçekten en fazla 196 puan alınmakta ve alınan yüksek puan ebeveyn olmaya ilişkin daha olumlu bir algıya işaret etmektedir.⁶⁹ Bu sonuç öğrencilerin ebeveyn olmaya ilişkin algılarının olumlu olduğunu göstermektedir.

Araştırmada yaşa göre yapılan incelemeler sonucunda üniversite öğrencilerinin ebeveyn olmaya yönelik algılarının güçlendirme, devamlılık ve algılanan destek alt boyutlarında farklılaştığı görülmüştür ($p < 0.05$, Tablo 4.3). Günümüzde bu konuyla ilgili yapılan araştırmaların kısıtlı olmasından dolayı yaptığımız araştırma sonucu verilerimizde elde edilen değerler olumlu oranda olduğu görülmüştür. Genel olarak yaşa göre değerlendirme 20 yaşındaki üniversite öğrencilerinin diğer yaşlardaki öğrencilerden daha olumlu yönde ebeveyn algısına sahip olduğu belirlenmiştir. Erikson'a göre bireyler bu yaş döneminde bireylerin ebeveyn olmayı istedikleri bir dönemdir. Bireyler genç yetişkinliğe geçme sürecinde umut, irade, amaç, beceri, bağlılık ve sevgi özelliklerini aktarımlar ile kendilerine katmış ve ebeveyn rolüyle kendi aktarımlarına devam

etmektedirler.⁵⁶ Dolayısıyla bu yaş öğrencilerinin ebeveyn olmaya ilişkin algılarının olumlu olacağı düşünülmektedir.

Cinsiyet açısından yapılan incelemeler sonucunda kadın ve erkek üniversite öğrencilerinin devamlılık ve yalıtılmışlık alt boyutları hariç diğer alt boyutlarda anlamlı fark görülmüştür ($p<0.05$, Tablo 4.3). Yapılan incelemede kadın üniversite öğrencilerinin erkek üniversite öğrencilerine oranla daha yüksek olumlu ebeveyn algısına sahip olduğu elde edilmiştir. Alt boyutlara yönelik yapılan değerlendirmeler açısından kadın üniversite öğrencilerinin ebeveyn olmaya ilişkin güçlendirme alt boyutu açısından (mutluluk, haz, kişisel mutluluk, ödül, eşe yakın olma), algılanan destek alt boyutu açısından (aile, arkadaş ve toplumdan destek görme) olumlu algıya sahip oldukları söylenebilir. Ayrıca kadınların ebeveyn olma algılarının yalıtılmışlık alt boyutu (sosyal ilişkilerin ve boş zaman etkilerinin olumsuz etkilenmesi), bağlayıcılık alt boyutu (acil ve uzun süreli ebeveyn sorumlulukları) ve araçsal masraflar alt boyutuyla (finansal giderler, duygusal ve fiziksel harcama) ölçülen durumlardan erkek üniversite öğrencilerine oranla daha az etkilendiği ve erkeklere oranla daha yüksek düzeyde olumlu ebeveyn algısına sahip oldukları şeklinde yorumlanmaktadır. Balcı yaptığı çalışmada kadınların, erkeklere oranla ebeveynlik üzerine olan tutumlarını yüksek bulmuştur. Kadınların çocuk ve annelik rolüne kendilerini erken hazırladıklarını, bireyden ziyade ailenin toplumun parçası olduğu sonucunu elde etmiştir.⁷² Buna örnek olarak Metsapelto ve Pulkkinen⁷³ yaptığı araştırmada 94 anne ve 78 babadan oluşan ebeveynler arasında araştırma yapmışlar. Anne babaların tutum ve davranışlarını ölçümlemiş, anne babaların çocuklar üzerindeki etkisi ele alındığında anneler çocukları hakkında daha fazla bilgiye sahip olduğu babaların ise daha kısıtlayıcı role sahip olduğu sonuca varmışlar. Varılan bu sonuçlarda ebeveyn ve kişilik arasındaki ilgi ise çocukların ebeveynlerinden aldığı

genetik bağdan dolayı daha baskın, otoriter veya çocuklarına daha yakın bağ kurabilen kişiliğe sahip olabilir kanıtına varmışlardır.⁷³

Medeni duruma göre öğrencilerin ölçek alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak farklılık olmadığı görülmüştür. Öğrencilerinin büyük çoğunluğunun (%97.10) bekar olması nedeniyle bu sonuca ulaşıldığı düşünülmektedir ($p>0.05$, Tablo 4.3).

Öğrencilerin devam ettiği sınıflara göre yalıtılmışlık, devamlılık ve algılanan destek alt boyutlar puan ortalamaları arasında anlamlılık varken ($p<0.05$, Tablo 4.3), diğer alt boyutlar puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık olmadığı bulunmuştur ($p>0.05$, Tablo 4.3). Günindi'nin⁷⁴ yaptığı çalışmada eğitim düzeyi yükseldikçe, bilinçli üniversite ve yüksek kuruluşlarda eğitim gören kadın ve erkek anne baba adaylarının ebeveynlik düşüncelerinin daha olumlu olduğu, annelerin çocukları ile daha fazla vakit geçirmek istemeleri, babaların ise eski veya geleneksel algı ve anlayıştan uzak çocukları ile daha yakından ilgilenmeleri gerektiği, bilinçli çocuk yetiştirmek ve topluma daha faydalı nesil getirmek istedikleri görülmüştür. Buradan hareketle eğitim ve ebeveyn algısının arasındaki ilişkinin olumlu yönde olduğu ve ebeveyn olmaya ilişkin algısının da yüksek yönde olduğu görülmektedir.

Yaşanılan yere göre öğrencilerin ölçek alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$, Tablo 4.3). Bu sonuç öğrencilerin il, ilçe veya köy yaşamlarının ebeven olmaya ilişkin algılarını etkilemediğini düşündürmektedir. Çünkü ebeveyn olma algısı yaşanılan yere göre değişmeyebilir.

Çalışma durumuna göre güçlendirme, bağlayıcılık, araçsal masraflar ve algılanan destek alt boyutlar puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.3). Bu farklılık çalışmayan öğrencilerin çoğunlukta (%90.30) olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çünkü bir iş sahibi olmak ebeven olmaya

ilişkin algıları etkilebilir. Yani ebeveyn olmak bir çocuğun sorumluluğunu alabilmek için ekonomik güç gerekmektedir, bu da ancak çalışmak ile mümkün olabilmektedir.

Anne baba birliktelik durumuna göre; güçlendirme, bağlayıcılık, araçsal masraflar ve devamlılık alt boyutlar puan ortalamaları arasında anlamlı fark belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.3). Anne babası birlikte yaşayan öğrencilerin puan ortalamaları diğer gruptan daha yüksek olarak bulunmuştur. Bu sonuç, aile bütünlüğü olan öğrencilerin ebeveyn olmaya ilişkin algılarını ölçen güçlendirme alt boyutunda bireylerin ebeveyn olmaya ilişkin mutluluk, gurur, eğlence, kişisel memnuniyet, çocuğun büyümesinden haz alma, aileler için ödül, eşe daha yakın olma ve daha iyi bir kişi olma ile ilgili algıları ailelerinde yaşamalarından, bağlayıcılık alt boyutunda acil ve uzun süreli bakıma yönelik ebeveyn sorumlulukları, araçsal masraflar alt boyutunda finansal giderler ve duygusal ve fiziksel harcamalar, devamlılık alt boyutunda ise büyükanne/baba olma, aile soyunu devam ettirme, çocuk-yetişkin ilişkisi ve yaşlandığında çocuğun kendisine bakacağını tahmin etme⁶⁹ durumlarını ailelerinde yaşamalarından kaynaklanabilir.

Aile tipine göre yalıtılmışlık, bağlayıcılık ve araçsal masraflar alt boyut puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p<0.05$, Tablo 4.3). Bu sonuç ebeveyn olmanın sosyal ilişkileri ve boş zaman etkinliklerini etkilemesine (yalıtılmış alt boyutu), acil ve uzun süreli bakıma yönelik ebeveyn sorumlulukları (bağlayıcılık alt boyutu) ve finansal giderler ve duygusal ve fiziksel harcamalar (araçsal masraflar alt boyutu)⁶⁹ gibi ihtiyaçların çekirdek ailede daha iyi karşılanabiliyor olması etkilemiş olabilir.

Aile ekonomik durum ile algılanan destek alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.3). Algılanan destek alt boyutunda aile, arkadaş ve toplumdan alınan destek⁶⁹ bu farkın oluşmasına neden olmuş olabilir. Çünkü geliri giderinden az olan ve geliri gidere denk olan öğrencilerin

ortalamaları geliri giderinden fazla olan üniversite öğrencilerinden düşük olarak bulunmuştur. Bu sonuç öğrencilerde düşük ebeveyn algısına sahip olmalarına neden olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada gelecekte ebeveyn olmayı düşünme durumuna yönelik yapılan incelemede bağlayıcılık alt boyutu hariç diğer tüm alt boyutlarda anlamlılık belirlenmiştir ($p < 0.05$, Tablo 4.3). Güçlendirme alt boyutu açısından bakıldığında ebeveyn olma konusunda kararsızlık yaşayan ve ebeveyn olmayı düşünen üniversite öğrencilerinin düşünmeyenlere oranla daha yüksek puana, daha yüksek düzeyde olumlu ebeveyn algısına sahip oldukları söylenebilir. Bu durum üzerinde kararsız olan ve düşünen üniversite öğrencilerinin ebeveyn olduklarında daha yüksek haz, mutluluk, gurur, kişisel haz yaşayacaklarına inandıkları şeklinde yorumlanabilir. Dolayısıyla ebeveynliğe ilişkin bakış açısı olumlu düşünceye yaklaştıkça ebeveyn olma isteği de olumlu yönde etkilenebilir. Yalıtılmışlık açısından bakıldığında sosyal ilişkilerin ve boş zaman etkinliklerin olumsuz etkileneceğine yönelik algının ebeveyn olmayı düşünmeyen üniversite öğrencilerinde daha yüksek düzeyde olduğu şeklinde söylenebilir. Araçsal masraflar alt boyutu açısından bakıldığında, ebeveyn olmayı düşünmeyen üniversite öğrencilerinin, ebeveyn olmayı düşünen ve kararsız olan üniversite öğrencilerine oranla daha olumlu ebeveyn algısına sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Devamlılık alt boyutu açısından ise ebeveyn olmayı düşünen üniversite öğrencilerinin düşünmeyenlere oranla daha olumlu bir ebeveyn algısına sahip olduğu; ebeveyn olmayı düşünmeyen üniversite öğrencilerinin, ebeveyn olduklarında çok fazla sorumluluğa sahip olacaklarına inandıkları şeklinde söylenebilir. Algılanan destek alt boyutu için ise ebeveyn olmayı düşünen üniversite öğrencilerinin ortalamasının ebeveyn olmayı düşünmeyenlerden anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Algılanan destek alt boyutu açısından ise ebeveyn olmayı düşünen üniversite öğrencilerinin düşünmeyenlere oranla ebeveyn

olmaları durumunda daha yüksek düzeyde sosyal desteğe sahip olacaklarına inandıkları şeklinde yorumlanabilir.

Öğrencilerin yaş grupları ile EOİAÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.4). Erik Erikson⁵⁶ ebeveynlik rolü bireyler yetişkinlik dönemindeyken oluşmakta diye belirtmektedir. Erikson⁵⁶ tarafından geliştirilmiş olan kuramda 21-40 yaş aralığını oluşturan genç yetişkinlik dönemi “Sevgi Dönemi” olarak adlandırılmakta ve genç yetişkinlik döneminde sevgi/haz doyumunu yaşanmaktadır. Bireyler bu dönemde kendileri için özel partnerlerini seçmekte ve çocuk sahibi olmaktadırlar.⁵⁶ Öğrencilerin sevgi dönemini içine alan yaş gruplarında olmaları ve ebeveyn olmayı hayal etmeleri nedeniyle anlamlılık olmuş olabilir.

Öğrencilerin cinsiyetleri ile ölçek toplam puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$, Tablo 4.4). Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun kadın olması ve ebeveyn olma iç güdüsünün kadınlarda yüksek olması sonucun bu şekilde belirlenmesine neden olmuş olabilir.

Anne baba birlikteliği durumuna göre ölçek toplam puan ortalamaları arasında fark istatistiksel değerlendirmede anlamlı belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.4). Anne babası birlikte yaşayan öğrencilerin toplam puan ortalamalarının anne babası ayrı yaşayanlardan yüksek olması öğrencilerin ebeveyn olmaya ilişkin daha olumlu bir algıya sahip olduklarını düşündürmektedir. Ölçekten yüksek puan alınması ebeveyn olmaya ilişkin daha olumlu bir algıya işaret etmektedir.⁶⁹

Aile tipi ile ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel fark anlamlı olarak saptanmıştır ($p<0.05$, Tablo 4.4). Çekirdek ailede yaşayan öğrencilerin toplam puan ortalamaları geniş ailede yaşayan öğrencilerden yüksek olarak saptanmıştır. Bu

sonuç çekirdek ailede bireylerin ebeveynlerini daha kolay gözlemlemeleri ve aile ilişkilerinin daha yakın olmasından kaynaklanabilir.

Çalışma durumu ile ölçek toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$, Tablo 4.4). Araştırmaya dahil olan öğrencilerin çoğunluğunun çalışmıyor olmasından dolayı bu sonuç bulunmuş olabilir.

Öğrencilerin gelecekte ebeveyn olmayı düşünme durumu ile ölçek toplam puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.4). Ebeveyn olma toplumun yapı taşı olan ailenin yaşam döngüsündeki önemli basamaklardan biridir. Gelecekte ebeveyn olma kararı bireyin yaşam koşullarıyla da ilişkili bir durumdur. Yani bir iş sahibi olma, rutin bir yaşam düzeni oluşturma, belirli bir ekonomik güce sahip olma gibi birçok değişkeni göz önünde bulundurarak ebeveyn olmayı belirli koşullara ve özelliklere göre planlayabilmektedir. Aynı zamanda ebeveyn olma kararı yüksek düzeyde belirsizliklerle ilişkilendirilmektedir.⁶⁹ Araştırma sonucunda ebeveyn olmayı düşünen öğrencilerin sayısının düşünmeyen ve kararsız olan öğrencilerin sayısından oldukça fazla olmasından dolayı fark çıkmıştır.

Öğrencilerin medeni durum, okuduğu sınıf, üniversiteye başlamadan önce yaşadığı yer ve ekonomik düzey ile ölçek toplam puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$, Tablo 4.4). Bu sonuçlar araştırmaya katılan öğrencilerin mevcut durumlarından kaynaklanmış olabilir. Çünkü eğitim alan öğrenciler hem ailelerine her açıdan bağımlı oldukları hem de öncelikleri eğitimlerini tamamlama olduğu için sonuçların anlamsız çıkmış olabileceğine yorumlanabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversite öğrencilerinin ebeveyn olmaya ilişkin algılarının değerlendirilmesine yönelik yapılan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

- Araştırmaya katılan her yaş grubundaki öğrencilerinin olumlu ebeveyn algısına sahip oldukları,
- Üniversite öğrencilerinden kadınların erkeklerden daha yüksek olumlu ebeveyn algısına sahip olduğu,
- Üniversite öğrencilerinden bekar öğrencilerin evlilere göre ebeveyn olma algılarının daha olumlu olduğu,
- Üniversite öğrencilerinden ebeveynleri beraber olanların daha yüksek olumlu ebeveyn algısına sahip oldukları,
- Üniversite öğrencilerinden çekirdek aileye sahip olanların geniş aileye sahip olanlara oranla ebeveyn algılarının daha olumlu olduğu,
- Üniversite öğrencilerinden çalışmayanların çalışanlara oranla ebeveyn algılarının daha olumlu olduğu,
- Üniversite öğrencilerinden gelecekte ebeveyn olma düşüncesi açısından bakıldığında da kararsız ve ebeveyn olmayı düşünenlerin düşünmeyenlere oranla daha yüksek olumlu ebeveyn algısına sahip oldukları belirlenmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre,

- Her bireyin çok değerli olduğu ve bebeklik, çocukluk dönemlerinin bireyin kişiliği üzerindeki etkisi düşünüldüğünde ebeveyn olmaya karar veren bireylerin ebeveynliğe bakış açılarının incelenmesi sağlıklı bireylerin gelişmesine katkı sağlayacaktır, bu nedenle ebeveyn olmak isteyen bireylerin ebeveynlik algıları incelenmelidir.

- Anne ve baba olan bireylerle ilk olarak etkileşimde bulunan ebe, hemşire, doktor gibi sağlık çalışanları ebeveynlik algıları açısından bilgilendirmeli ve gerek duyulduğunda yardım sunmaları önemlidir.
- Yetişkin her bireye ebeveyn olmaya yönelik eğitimler düzenlenmelidir.

KAYNAKLAR

1. Duman ZM. Aile kurumu üzerine tarihsel bir okuma girişimi ve muhafazakar ideolojinin aileye bakışı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2012, 4:19-51.
2. Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/> 10 Aralık 2022.
3. Alicik H. Modern Kùltür ve Eēitimin Geleneksel Aile Yapısında Meydana Getirdiēi Deēiřme Eēilimleri: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Aile Yapısı Üzerinde Bir Araştırma. Eēitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2003.
4. Kaan EO. Ailenin kurulması ve korunmasında toplum ve kurum sorumlulukları. *İhya Uluslararası İşlam Araştırmaları Dergisi*, 2022, 8:132-152.
5. Pehlivan O. Aile Tanımı ve İlişkilerinin Toplumsal Olarak İnşası. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2017.
6. Elliot S, Gray A. Family structures. *Immigration Research Programme*, 2000.
7. Özabacı N, Erkan Z. *Aile danıřmanlıēı kuram ve uygulamalara genel bir bakış*. Ankara, Pegem Akademi, 2013: 1-4.
8. Casterline JB, Han S. Unrealized fertility: Fertility desires at the end of the reproductive career. *Demographic Research*, 2017, 36:427-454.
9. Gürses İ, Klavuz MA. Erikson'un psiko-sosyal gelişim dönemleri teorisi açısından kuşaklararası din eēitimi ve iletişiminin önemi. *Uludaē Üniversitesi İlahiyat Fakùltesi Dergisi*, 2011, 20:153-166.
10. Langeroodi R, Masoud A, Masoud H. The investigation of biological and psychological of marriage criteria from the view points of Iranian University students with that of their parents. *Procedia Social Behaviral Science*, 2011, 28:406-410.

11. Cüceloğlu D. *Geliştiren Anne-Baba*. İstanbul, Remzi Kitabevi, 2016, 1.Basım, 55-111.
12. Aksoy A. Farklı Kültürlerde Ebeveynlik. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2005, 2: 333-338.
13. Gladding TS. *Aile Terapisi, Tarihi, Kuram ve Uygulamaları*. Keklik İ, Yıldırım İ, (Çeviri Editörleri). Ankara, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları, 2012.
14. Marshall G. *Sosyoloji Sözlüğü*. Akınhay O, Kömürcü D, (Çeviri). Bilim ve Sanat Yayınları Ankara, 1999.
15. Ertan C. *Sınırları Genişleyen Aile: Aynı Cinsiyetten Birliktelikler ve Evlilikler, Değişen Toplumda Değişen Aile*. Nurşen A, (Editör). Siyasal Kitabevi, 2012, 1. Baskı.
16. Demircioğlu H, Şahin FT, Günindi Y. Anne babaların görüşlerine göre aile işlevleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2011, 13:92-106.
17. Bulut I, *Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı*. Özgüzel Matbaası, Ankara, 1990.
18. Vitale SA. Parent recommendations for family functioning with prader-willi syndrome: A rare genetic cause of childhood obesity. *Journal of Pediatric Nursing*, 2016, 31: 47–54.
19. Arslantürk CT. Engelli Çocuğa Sahip Annelerin Kendi Ebeveynlerinden Algıladıkları Destek ile Ailenin Fonksiyonelliği Arasındaki İlişki. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2009.
20. Ateş FB, Ateş T. Ergenlerde görülen kural dışı davranışların aile işlevselliği ve yaşam kalitesi açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2012, 21:337–352.
21. Kut S. *Uluslararası Aile Yılı Özel İhtisas Komisyon Raporları*, 1994.

22. Constitution of the World Health Organization. In: *World Health Organization: Basic documents*. 45th ed. Geneva: World Health Organization, 2005.
23. Masters K. *Nursing Theories: A Framework for Professional Practice*. 2nd Edition. Sudbury, MA, Jones and Bartlett, 2012.
24. Velioğlu P. *Hemşirelikte Kavram ve Kuramlar*. İstanbul, Alaş Ofset Matbaası, 1999.
25. Nazlı S. *Aile danışmanlığı*. (2. bs.). Ankara: Nobel, 2001.
26. Özabacı N, Erkan Z. *Aile Danışmanlığı Kuram ve Uygulamalara Genel Bir Baskı*. 2. Baskı, Ankara, Pegem Akademi, 2014.
27. Akdemir A. Sistemler kuramı ve sistemik aile terapisi. *Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics*, 2013, 6: 21-31.
28. Topçu Kabasakal Z. Uyum Sorunlu Çocukların Aile İşlevlerini İyileştirmede Anne Eğitim Gruplarının Etkisi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2001.
29. Demircioğlu H. Altı Yaşında Çocuğu Olan Annelere Uygulanan Aile Eğitimi Programının Aile İşlevleri ve Anne Baba Tutumları ile Çocuğun Gelişimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Ankara, 2013.
30. Bilgel N, Gökdağ R, Alper Z, Özçakır A, Özdemir H, Sadıkoğlu G, Uncu Y. *Aile Psikolojisi ve Eğitimi*. Gökdağ D, (Editör). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2002.
31. Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/> 28.05.2022.
32. Akın A., Demirel S. Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkisi. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 2003, 25: 73-82.

33. Üner S. *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Temel Eğitim Seti*. TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, UNFPA, Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu, Ankara: Dumat Ofset, 2008.
34. Terzioğlu F, Taşkın L. Kadının toplumsal cinsiyet rolünün liderlik davranışlarına ve hemşirelik mesleğine yansımaları. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2008, 12: 62-67.
35. Çelebi N. *Kadınlarımızın Cinsiyet Rolü Tutumları*. Konya: Sebat Ofset, 1990.
36. Ermez Ö. Evlilik, Aile ve Boşanma -Aile Üzerine Kavramsal Bir Çalışma-. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, 2020.
37. Wikipedia. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Kadın>. 7 Haziran 2022
38. Ersoy E. Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği (Malatya örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2009, 19(2):209-230.
39. Wikipedia. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Erkek>. 8 Haziran 2022.
40. Akın A., Demirel S. Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, Halk Sağlığı Özel Eki*, 2003, 25: 73- 82.
41. Browne K. *An Introduction to Sociology* (4. bs.). USA: Polity Press, 2011.
42. Demirel G. Toplumsal cinsiyet mağduriyetinde erkek. *1. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi - İnsan ve Toplum Bilimleri*, (IBAD-2016), 256-264.
43. Wikipedia. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Çocuk>. 9 Haziran 2022.
44. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 20 Kasım 1989.
45. Çiftçi O. Çocuğun sosyalleşmesinde ailenin rolü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1991, 2.

46. Gürler A. Çocuğun Suça Yönelmesinde Aile Faktörünün ve Akran Gruplarının Rollerinin İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, 2005.
47. Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr/> 13 Haziran 2022.
48. Wikipedia. <https://tr.wikipedia.org/wiki/Ebeveyn#:~:text=Ebeveyn%20kavram%C4%B1%2C%20temel%20anlamda%20%C3%A7ocu%C4%9Fa,anne%20ve%2Fve%20babay%C4%B1%20kapsamaktad%C4%B1r>. 13 Haziran 2022.
49. Mills C. *Duties to aging parents*. in: Humber JM, Almeder RF (eds) *Care of the aged*. Biomedical Ethics Reviews. Totowa NJ: Humana Press, 2003.
50. Eren M. Disiplin Cezası Alan ve Almayan Lise Öğrencilerinin Saldırganlık, Empati Becerisi ve Anne-Baba Tutumları Açısından Değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2018.
51. Cooke B. Thinking and knowledge of underlying expertise parenting: comparison between expert and novice mother. *Family Relations*, 1991, 40:3-13.
52. Çiftçi Topaloğlu Z. 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Yetkinlik, Saldırganlık, Kaygı Düzeyleri ile Anne Babalarının Ebeveyn Özyeterliği Algısı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi, 2013.
53. Teti DM., Gelfand DM. Behavioral competence among mothers of infants in the first year: the meditational role of maternal self-efficacy. *Child Development*, 1991, 62: 918- 929.
54. Coleman PK., Karraker KH. Parenting self-efficacy among mother of school-age children: conceptualization, measurement, and correlates. *Family Relations*, 2000, 49:13-24.

55. Gerrig RJ. & Zimbardo PG. *Psikoloji ve yaşam: Psikolojiye giriş* (19. Baskı). (G. Sart, Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2013.
56. Erikson HE. *İnsanın 8 evresi*. İstanbul: Okuyan Us, 2014.
57. Bornstein MH. Parenting: Science and practice. *Journal of Parenting*, 2001, 1:1-4.
58. Bandura A. Human Agency In Social Cognitive Theory. *American Psychologist*, 1989, 44:1175- 1184.
59. Bowlby J. *Attachment and loss*. New York, NY: Basic Books, 1969.
60. Collins D., Jordan C. & Coleman H. *An introduction to family social work fourth edition*. Belmont: Brooks/Cole, 2012.
61. Chow V. vd. *Parenting and family support*. UCLA Center Families and Communities.
62. Şen Karadağ Ö. Aile Eğitim Programı ve Ebeveynlik Becerileri Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2021.
63. Kağıtçıbaşı Ç, & Cemalcılar Z. *Dünden bugüne insan ve insanlar: sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi, 2017.
64. Kekeç AN. 2019. Ergenlik Dönemindeki Bireylerde Saldırganlık Davranışları ve Algılanan Anne Baba Tutumları. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2019.
65. Bornstein M, & Zlotnik D. *Parenting style and their effects*. Encyclopaedia of Infant and Early Childhood Development, Elsevier, 2008.
66. Yavuzer H. *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2001.
67. Kağıtçıbaşı Ç. & Cemalcılar Z. *Dünden bugüne insan ve insanlar: sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi, 2017.

68. Lawson KL. Development and psychometric properties of the perceptions of parenting inventory. *The Journal of Psychology*, 2004,138: 433-455.
69. Kızıldağ S. & Duran A. Ebeveyn olmaya ilişkin algı ölçeğinin Türkiye'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 2017, 8: 1696-1713.
70. Koç Ö, Özkan H & Bekmezci H. Annelik rolü ve ebeveynlik davranışı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 2016, 6: 143-150.
71. Öztemel K. Ergenlerin Çalışma Anlayışının İncelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2009.
72. Balcı A. Kadın Kavramı ve Kadının Toplumsal Yaşamdaki Yeri. Uluslararası Sempozyum, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 2000: 12-14.
73. Metsapelto R, Pulkkinen L. Personality Traits and Parenting: Neuroticism, Extraversion and Openness to Experience as Discriminative Factors, *European Journal of Personality*, 2003, 17, 59-78.
74. Günindi N. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum becerileri ile anne-babalarının empatik becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi 2020, 24:3, 1171-1189

EKLER

EK-1. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler
Adı Soyadı: Doğum tarihi: Doğum Yeri: Medeni Hali: Uyruğu: Adres: Tel: Faks: E-mail:
Eğitim
Lise: Lisans: Yüksek lisans: Doktora:
Yabancı Dil Bilgisi
Farsça: İngilizce: Hintçe: Özbekçe: Türkmençe:
İlgi Alanları ve Hobiler

EK-2. ETİK BİLDİRİM VE İNTİHAL BEYAN RAPORU

Ebelik ana bilim dalında Yüksek lisans olarak Doç. Dr. Hava ÖZKAN danışmanlığında sunulan “Üniversite Öğrencilerinin Ebeveyn Olmaya İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmanın tarafımızdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını, yararlanılan eserlerin kaynakçada gösterildiğini, Sağlık Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre yazıldığını, Sağlık Bilimleri Enstitüsü tarafından belirlenmiş olan Turnitin Programı benzerlik oranlarının aşılmadığını ve aşağıdaki oranlarda olduğunu beyan ederiz.

Tez Bölümleri	Tezin Benzerlik Oranı (%)	Maksimum Oran (%)
Giriş	2	15
Genel Bilgiler	0	35
Materyal ve Metot	33	35
Bulgular	12	15
Tartışma	8	20

Beyan edilen bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ve beyan ederiz. 02 /12 /2022

EK-3. ETİK KURUL ONAY FORMU

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ETİK KURUL RAPORU

Sayı: 2021/02/05

Tarih: 12.02.2021

Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Etik Kurulu Yasemin MOHAMMAD AZİM, Hava ÖZKAN isimli araştırmacılar tarafından yapılması planlanan “*Üniversite Öğrencilerinin Ebeveyn Olmaya İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi*” başlıklı araştırmayı etik açıdan **uygun bulmuştur.**

EK-4. ÖLÇEK KULLANIM İZNİ

Fwd: Ölçek izin talebi13 /

Kimden: [Redacted]

Kime: [Redacted]

 perceptions-of-...inventory-toad.pdf (1,1 MB) [İndir](#) | [Evrak çantası](#) | [Kaldır](#)

 _Ebeveynlik Alg... Ölçek Seti.docx (24,6 KB) [İndir](#) | [Evrak çantası](#) | [Kaldır](#)

[Tüm ekleri indir](#)

[Tüm ekleri kaldır](#)

----- Yönlendirilen ileti -----

Gönderen: **ayşe duran**

Tarih: 12 Ara 2022 Paz, saat 05:19

Konu: Re: Ölçek izin talebi

Alıcı: YASEMİN RUSTAMİ <[Redacted]>

Merhaba Yasemin,

ekte ölçek formunu ve ilgili çalışmayı gönderiyorum, Hocana selamlarımı iletiyorum.

Kolaylıklar dilerim,

Sevgiler

Dr.Öğr.Üyesi Ayşe Duran Yılmaz

YASEMİN RUSTAMİ <[Redacted]> >, 11 Ara 2022 Paz, 16:56 tarihinde şunu yazdı:

Merhabalar

Ben Yasemin Mohammad Azim

Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik anabilim dalından yüksek lisans öğrencisiyim.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYN OLMAYALIŞKIN ALGILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Konusu altında Doç. Dr. Hava Özkan hocam ile tez yazıyorum. Tezimde sizin ölçeğinizi kullanmak istedik sizden resmi olarak izin ricasında bulunuyorum.

--

Arş.Gör.Ayşe DURAN YILMAZ

Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı

Adıyaman Üniversitesi

EK-5. KURUM İZİN FORMU

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Kurumsal İletişim Direktörlüğü

Sayı : E-39657895-000-2100126713
Konu : Anket Uygulama Talebi Hk.

07.05.2021

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 05.05.2021 tarihli ve E-20369917-300-2100124432 sayılı belge.

İlgi yazınızla Enstitünüz Ebelik Ana Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden Yasemin MOHAMMAD AZIM'in 'Üniversite Öğrencilerinin Ebeveyn Olmaya İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi' konulu tez çalışması kapsamında Üniversitemiz birimlerinde online anket uygulama talebi Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize rica ederim.

EK-6. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli katılımcımız, bu araştırma Üniversite öğrencilerinin ebeveyn olmaya ilişkin algılarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmaktadır. Paylaşacağınız bilgiler sadece bu araştırma için kullanılacaktır. Verdiğiniz bilgilerin doğruluğu araştırmanın güvenilirliği açısından son derece önemlidir. Değerli vaktinizi ayırıp, araştırmaya destek verdiğiniz için size teşekkür ederiz.

* Ebe Yasemin Muhammad Azim

1. Yaşınız?

- a) 19
- b) 20
- c) 21
- d) 22 yaş ve üzeri

2. Cinsiyetiniz?

- a) Kadın
- b) Erkek

3. Medeni Durumunuz?

- a) Evli
- b) Bekar

4. Sınıfınız?

- a) Hazırlık Sınıfı
- b) 1
- c) 2
- d) 3
- e) 4
- f) 5

g) 6

5. Üniversiteye başlamadan önce yaşadığınız yerleşim yeri nedir?

a) Köy

b) İlçe

c) İl

6. Anne Baba birliktelik durumu?

a) Beraberler

b) Ayrılar

7. Ailenizin ekonomik düzeyini değerlendiriniz?

a) Gelirimiz giderimizden az

b) Gelirimiz giderimize denk

c) Gelirimiz giderimizden fazla

8. Aile tipiniz nedir?

a) Çekirdek aile

b) Geniş aile

9. Çalışma durumunuz?

a) Çalışıyorum

b) Çalışmıyorum

10. Ebeveyn olmayı düşünüyor musunuz?

a) Düşünüyorum

b) Düşünmüyorum

c) Kararsızım

EK-7. EBEVEYN OLMAYA İLİŞKİN ALGI ÖLÇEĞİ

Yönerge: Aşağıda yer alan ifadeler sizin ebeveynliğe bakış açınızla ilgilidir. Lütfen ilerde bir ebeveyn olabileceğinizi düşünerek ve aşağıdaki ifadeleri okuyarak size uygun olan derecelendirmeyi çarpı (X) şeklinde işaretleyiniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Fikrim Yok	Kısmen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak ekonomik açıdan masraflı olabilir.							
2. Çocuğun bakımı duygusal olarak beni yıpratır.							
3. Ailem ve arkadaşlarım bana sosyal destek sağlayabilirler.							
4. Yaşlandığımda çocuğum bana ekonomik güvence sağlayabilir.							
5. Çocuğumun geleceği ile ilgili endişelenebilirim.							
6. Çocuğumun bakımından dolayı yapmaktan hoşlandığım şeylere ayıracağım zaman daha az olabilir.							
7. Çocuk bakımı beni mutlu edebilir.							
8. Çocuk bakımı bir günde 24 saat gerektiren bir sorumluluk olabilir.							
9. Çocuk benim için bir gurur kaynağı olacaktır.							
10. Çocuğuma ebeveynlik yapmak, eşimle olan ilişkiyi sıkıntıya sokabilir.							
11. Eğer birden fazla çocuğum olursa, onlar kardeşler olarak birbirlerini destekleyebilirler.							
12. Çocuğumun ihtiyaçlarını karşılamak ekstra mali harcamalarla sonuçlanabilir.							

13. Çocuk bakımı eğlenceli olabilir.							
14. Çocuğuma ebeveynlik yapmak beni daha iyi bir insan yapabilir.							
15. İçinde bulunduğum toplum bana (çocuğumu yetiştirmemde) sosyal destek sağlayabilir.							
16. Çocuk bakımı hiç bitmeyen bir sorumluluktur.							
17. Hayatımın sonuna kadar çocuğuma bakmakla yükümlü olabilirim.							
18. Ebeveynlik süreci eşimle beni birbirimize daha yakınlaştırabilir.							
19. Çocuğumun büyüdüğünü görmekten keyif alabilirim.							
20. Çocuğumun bakımı arkadaşlarımla vakit geçirmemi engelleyebilir.							
21. Ailem ve arkadaşlarım çocuğumun bakımı için bana yardım edebilirler.							
22. Çocuğum soyumu ve geleneklerimi devam ettirebilir.							
23. Çocuğumun bakımı fiziksel olarak beni yorabilir.							
24. Çocuk bakımı değerlidir.							
25. Çocuğumun bakımı eşimle baş başa geçirmek istediğim vakti engelleyebilir.							
26. Çocukla olan iletişimim zamanla ebeveynlikten arkadaşlığa dönüşebilir.							
27. Gelecekte büyükanne/büyükbaba olmak için sabırsızlanıyor olabilirim.							
28. Çocuk hayatımın sonuna kadar bana bağımlı olabilir.							